

A Polgár

A DEMOKRATA-LIBERÁLIS POLGÁRSÁG LAPJA

Előfizetési ára: egy évre 180.000 K. Egyes szám ára: 4000 K
Jugoszláviában 5 dinár, Ausztriában 5000 osztrák korona
MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON

FŐMUNKATÁRS:
VÁZSONYI VILMOS

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST VIII, FŐHERCEG SÁNDOR UCCA 19
TELEFON: JÓZSEF 12-76

A politikai ingaelmélet Eötvös Lorántjai

A fajvédő sajtó diadalmasan hirdeti, hogy a kormány politikája erőteljesen sodródik a jobboldal felé... és ha nem is olyan diadalmasan és nem is ilyen nyílt manifestációval, de

legelőbb olyan határozottan hirdetik ezt a minisiteri beszédek.

Rakovszky: Nyiregyháza, Klebelsbergé — mindennél. Pesty Pálé az igazságügyi tárcra részletes vitájában.

Amikor a belügyminiszter úr,

a politikai ingaelmélet Eötvös Lorántja

kijelenti, hogy az inga nem lendülhet balra, akkor már az inga rég jobbra lendült. Általában sok szó esik az ingáról, amely még mindig nem tért vissza valódi hivatásához: az óra és peremutatóhoz, még mindig mint a lengés és kilengés szimbólumának szerepel, óreg, megvénült darab a politikai jelzavak kellekszárában.

Legvilágosabban a kultuszminiszter úr beszélt. — egyáltalában öccselenczési nyájában hihetetlenül világosan beszélt.

régi beszédeinek félhomálya elfűnt, már nem nyílik minden szavából kiszaladó, oldalajtó, hátsókapu, mintha úgy éreznék, hogy most már világosan lehet beszélni...

a jobboldali erők koncentrációjáról,

minthogyha az a koncentráció már nem volna még régen. A nagy Rókafele, aki eddig mindig dupla-vágányú politikusként szerepelt, akinek hűthengereből jött ki minden, még legelőbb felhaborodása is, — akinek a politikai szakéskönyve szerint „nem eszik olyan forrón a levessé” és valóságos kultuszú özőtt abból a bizonyos utolsó hajszálból, amely az utolsó pillanathoz mégsem szakad el... a kultuszminiszter úr most már nyíltan lép fel, mint szélső jobboldali politikus és életének bizonyára boldog pillanata volt az, midőn a fajvédő sajtó ezért babérral övezte homlokát, persze: visszaemlégetés nélkül. Már a belügyminiszter úr nem beszélt ilyen határozottan. Ő is hadakozik a baloldal ellen. — anélkül azonban, hogy a szélső jobboldal mellett hadakozna.

Nyiregyházi beszédeben a demokrácia új elméletével ajándékozta meg a világot,

közben arra is talált alkalmat, hogy sorozásomért tartson a demokráta pártok felett, a demokrácia szempontjából. Szólt ekközben olyan pártokról, amelyeknek csak a városban van talajuk” és

olyan demokráta pártokról, amelyek csak a szűdség védelméért túsik ki célul...

Őszintén szólva, úgy látjuk, hogy a belügyminiszter úrnak sokkal több helyzetismerete van a magyar pártok között, mint nekünk, mert nekünk nincs ezenek tudni ilyen pártokról. Igazán nem tudjuk, hol hívták fel öccselenczési nyájemet ilyenféle demokráta pártokra. — talán a budapesti cím- és lakjegyzékben. Mert

minden demokráta párt ismer — 1938. évi 24. cikk, mert ilyen nincs, hanem ismeri

a jogegyenlőség kérdését, amely alfája a demokráciának és küzd a jogegyenlőségért, amit még beszélni a beszédekben sem szabad öccselenczésen a szűdségért való küszdelmmel.

Nem tudjuk, melyik párt képviseli a demokrácia ideálját a belügyminiszter úr előtt, — talán a régi munkapárt, amelyhez annyi díszes és hagyományos fűződik a demokráciának, avagy önkölési örökös, az új egységspárt, amely demokratikus fellángolásában eltemette a titkos választójogot és a kislat napkorongjában folytatja demokráta politikáját.

Láthatatlan külügyminisztérium

A láthatatlan külügyminisztérium megszüntetését indítványozta

Farkas Tibor. — s az indítvány első sikere az, hogy senki sem eszálkózik rajta. Amikor az osztrák-magyar monarchiában nem érvényesült a magyarság, azt mondtuk és azt gondoltuk valánennyen, hogy ez a dualista rendszer eredménye, az a rendszer, amely formalizmusában megőrizi a magyar szervezést is, alapjában, azonban folytatja azt a német-román szant-bizalmat, centralizált és szűkös, Ausztria-bései” politikát, amely el akarja zárni, el akarja titkolni és rejtetni Magyarországot a világ elől. A dualizmus összeomlott, — a magyar külpolitika, azonban nem támadt fel: Magyarországról, a magyar traktumról, Trianonról, a világtörténelem legnagyobb brasszátárságáról ma sem tudnak többet, mint azelőtt. Nemrég itt volt egy amerikai szenátor, aki olvasni mondott, hogy öneki eddig sejtette sem azt arról, hogy mi történt Magyarországon... „biztosan rossz a propagandájuk”. Vagy az amerikai szmatus külügyi bizottsága szintén a világ itéletükjára volt és az amerikai hitelpolitika irányításának átján ma is kezében tartja a fél Európát a szavára a háborúban légiók, hadoszlopok, ágyutömpök, iparvarok, flották, repülőgépek, tizenkét pontok, népszövetségi szervezetek röplétek át az oceanon, — azt mindenki tudja. S a magyar külpolitika esztalanságok nines szomorúbb ellenpérbáján, mint az, hogy az amerikai szmatus egyik tagja nem tudott a Trianon deimáról. De amennyiben bizonyítási eljárásra kerülne itt sor, volna itt bizonyíték más is, — hogy egyebet ne mondjunk,

mind az, ami az utolsó kétoldalköknben nem történt és... történt:

hogy egyebet ne mondjunk: maga a kisanant; hogy egyebet ne mondjunk, az erdeji ki-sebbségi politika — igaz, hogy ennek az üldözött kisebbségi politikának legelőbb típusával, hogy a fajvédő politikának tárgyaltak és magyartak, ami különben szintén mályegesen jellemző, amint-hogy általában jellemző politikai életünk abszurdumaira, hogy

míg a szocialdemokráta párt szűkös legelő-hemesebben támadja az utóállamokbeli kisebbségi politikát: a fajvédő nacionalizmus képviselői a fajvédők Csurvával operálnak együtt”.

megteremtven a fajvédelem új dualizmusát... és még jellemzőbb az a desinteressment, amelyet a kormány tanusított ebből az ügyben. Azt hittük, majd a külügyi tárcá végjában arról is hullunk valamit, — a külügyminiszter úr azonban úgy pártosozsal hallgatott ebből a kérdésemben is, mint a külpolitika más kérdéseiben, s majdnem azt mondhatnók, hogy

Bártyog is áll a dolog, a jobboldal sodródás kétségtelen.

Mi nem először mondjuk ezen a helyen, hogy

a fajvédőknek csak kisebbsége ült az ellenzéken, a legtöbb fajvédő képviselő ott ül, ott tapsol, ott lekesedik a kormány mögött, hol szabadkézzel, hol anélkül, hol felhatalmazással vagy anélkül szolgatván a fajvédő politikát.

Nem is a kormánynak, hanem annak a bizonyos ellenzéken kívüli ellenzékiségnek van szűksége arra a látszatra, hogy a kormány a liberalizmus felé hajlik. A legutóbb elhangzott minisiteri beszédek elég világosan beszélnek s a helyzetek elég világosan mutatkozik ki a költészetes vitájában is, amely miután általánosságban már meghalt, még pedig hirtelen halálal, most részletekben, részletben folytatja halálát,

külpolitikája ugyanaz, külpolitikában, mint kereskedelmi politikája: kereskedelmi politikában, a barlangi politikája, aki tavol el a világ zajától, távol az élet örösi hullamveresétől, amelyben emberek és országok küszkölnék a létért.

Nem hogy egy Andrásy, egy Bismark koncepciója, egy Pusies vagy egy Venizelos koncepciója is hiányzott a vitában,

a külügyminiszter úr hangja: a kommünkék hangja volt,

semmit sem tudunk meg a magyar külpolitikáhol, amelynek eddig is csak egy menéséget tudunk, azt, hogy nines. Alapjában két beszéd bontakozott ki a külügyminisiter szavaiában, az egyik amelyet elmondott, ez nem mondott semmit, a másik, amelyet nem mondott el — felesleges megjegyezni, hogy ez sem volt sokkal ékezőbb. Volt néhány szava Mussolini kifizetéshez is, amelyhez a baloldalon anyai megjegyzést fűztek, a legitimista uszák azt mondja, hogy valóságosnak látszik, hogy ez a kifizetés nem is annyira az olasz államfelelnek, mint inkább a fasista vezérnek szűlt. Mi ezt nem hiszük,

mi kizárnánk tartjuk, hogy itt ilyen szempontok játszottak volna közre, végre külpolitikai értékeseseknek sem lehetnek belpolitikai rendszerrel való rokonszau vagy ellenszau nem lehet az ügyje...

De nem lehet különben ebben az esetben, mielőtt végre is kizátdomása, hogy

a trianoni békeszerződés revíziójáért. Ma magyarosod lerálati integritásáért, miutánkeletölt Nittel az önkölés az önkölés, és pártok, szálltak sikra, amelyek ma farkas szemet néznek Mussolinivel,

s másrészt: a rappali meggyezés, amely már a fasista resimhez fűződik, igazán nem mondható, hogy a trianoni határok revíziója felé nyitja utat. Ismételnük, Mussolini esimálhat fasista belpolitikát, mi nem esimálhatunk fasista külpolitikát. bármennyire is el van ragadva a fasista diktatúra mökszereltől, az a legitimista politika, amely bizonyára a legitimizmus érdekeit szolgálja akkor is, mikor világosan feltehető a mussolinizmusért, amely mint mondja: „egyetlen önkölésével szűkbombolt a demokrácia hangj jelzavainak rangolat tarusit”. Fiműről pedig nem beszél senki... Pusies, nagyon furcsa volt ez a külügyi vita, amelybe a külügyminiszter úr akaratlansul is koronatanuként jelentkezett. Farkas Tibor igazsága mellett: hogy nines szűkség külön külügyminisztériumra, amit önkölésben is is bizonyít, hogy a külügyi tárcá nem is a kereskedelmi minisiterrel van betöltve, jelszó annak, hogy az nem követel egy egész embert...

Ujfalussy fábornok

úr személyét nem lehet csak úgy egyszerűen elfelejteni. Ujfalussy fáborno ur ügye nem kerül le a paszindról egyszerű honvédelmi miniszteri nyilatkozattal. Ez nem a szocialisták és a miniszterium, vagy az egységspárt ügye, nem is politikai, vagy legyelmli kérdés. Ujfalussy fáborno ur ügye a leg-szomorúbb szocialis probléma, méltó párja azoknak a katonatiszteknek, akik 1918-ban cipőpuccsolóknak ítélték oda az necasároknak. Ujfalussy fáborno ur ügye: az elkecsereés, a gazdasági krízis, a szocialis igazságtalanság legmegdöbbentőbb körképe. A társadalom jalkiallása.

Ujfalussy fáborno ur ügyében a honvédelmi miniszter elvettette az illetékeséget. Ujfalussy fáborno urgye még abban a laza kapcsolatban sem tartozik a honvédelmi tere alá, amelyben egy nyugdíjas tiszt a miniszteriummal összefügg. Ez az ügy az egész magyar politika alá tartozik, mert a nyugdíjasok szomorú sorsát s vele kapcsolatban a gazdasági politika összes hibáit feltárja.

A fáborno ur nem laszadnak, de nem is panaszkodnak természetük. A katonaság és a rang feltétele büszkesége el bennük. Egész életük abban telt el, egész nevelésük arra irányult, hogy kiféle díszet és máltóságot arassanak. A panaszkodó fáborno ur: az elkecsereés legvégző megnyilatkozása. Ez az elkecsereés, a nyomor ellen nem lehet fegyelmli jelleltekkel és tiltó miniszteri nyilatkozatokkal harcolni. Ujfalussy fáborno urnak el lehet és el kell hinni, hogy a nyugdíjasok nyomorának és ezen a nyomorom segítését kell. Nem szabad azzal tetelizni a társadalom szerecsésletének a baját, hogy a nyomorukat még meg is büntetik...

Vázsonyi a demokráciával szemben is megtartotta esküjét

Schonta Imre fregattkapitány a Neues Wiener Journal hasárlain a legitimizmus névében nyíltan állást foglalt az antiszeminizmus ellen. Ez a cikk a legitimizmus megmentését jelenti azokkal szemben, akik a legitimizmust csupán kalóztobogónak kívánták felhasználni, hogy alatta gyilkókösdet csempészenek a társadalomba. Megleccsével telt el bennünket, hogy Schonta cikéhez éppen Vázsonyi Vilmosnak egyik beszéde szolgált indító okul s így Vázsonyinak egyéni példája járult hozzá ahhoz, hogy a gyilkókösdet kiküszöböljük abból a mozgáslomból, mely legpragmánsban hirdeti a jogfolytonosságfi: azt a konzervatívizmust, mely nemcsak azt kívánja fenntartani, ami a jelenlegi politikának kedvező, hanem azt is, ami a magyar alkotmányának és a liberális világfelfogásának az alapját képezte, s a bécsú gyilkos kulturalis és gazdasági magyarsághoz vezetett.

Megleccsével és büszkeséggel telt el bennünket, hogy Schonta cikke hozzájárult Vázsonyi Vilmos közeleti portréjához egy felejtetetlen színel, mikor a meghódított urakódo nyilatkozatával megörökítette Vázsonyi Vilmos húségét, esküjéhez és szavához való ragaszkodását. Amit a király névében Schonta fregattkapitány elmondott; azt mindenki elmondhatja a polgárság névében; Vázsonyi hű maradt egész életében ahhoz az eskühöz is, melyet a népek, a demokráciának, a polgárságnak tett; amelyből származott és amelyhez sohasem tudott látlátni lenni...

Együtt a törvényhatóságokkal

Tiltakozás a betegpóizási pótlék áthárítása ellen

A főváros pénzügyi bizottságának ülésén jelentős dolog történt. Targyalta a bizottság a kormány leiratát a betegpóizási adó ügyében. Vázsonyi Vilmos leg utóbbi kijelentése, hogy a kormánynak az a kísérlete, hogy ezt a pótlékot városok nyakába akasztja szent, törvénytelen. A főváros fel is tart a kormány ilyen irányú kísérlet ellen s a főváros szem felirataza érkezett most le a miniszter válasza. A miniszter teljesen egészen fenntartja eredeti rendelését.

Összes törvényhatóságokat, a városok nemzetgyűlései képviselőit pedig fel kell szólítani, hogy ez ügyben a városok mellé álljanak.

A bizottság egyhangúlag elfogadta Vázsonyi Vilmos javaslatát azzal, hogy a főváros ragaszkodni multkori álláspontjához.

Az ülésen egyebeknt Deutsch Lajos, a villamosművek vezérigazgatója tett jelentést a multkori villamosítási zavarok okairól, dr. Sipőcz Jenő polgármester pedig bejelentette, hogy az aszósondion ügyében nem tett olyan bejelentést, amelyet róla hírszereltek. Hat óvi hivataloskodása alatt ezt a szót, hogy "szódo", ki nem ejtette.

Matlekovits Sándor

Az elmúlt korszak kivételes jelensége közül való volt Matlekovits Sándor is, akit méltán lehet a nemzet halottjának nevezni. Nyolcvanhárom évig élt és nyolcvanharom éves koráig dolgozott Matlekovits Sándor, aki valahogyan a gazdasági politika Apponyi Albertjéhez lett azokban a szomorú években, melyekben nemcsak az országot csönkítették meg, hanem az országnál is súlyosabban a magyar gazdasági életét. Annak a pátriárka-nemzedéknek, melyhez ő is tartozott s amelynek csodálatos szellemi frissesége előtt megértetlenül állunk, az volt a titka, hogy rögzében nem a pártpolitika hullámait vették fel a vesztő egyéniségéket. Matlekovits, akinek atyja Pesten ügyvédséget, egyetemi professzor akart lenni s már huszonnégy éves korában mint a nemzetgazdaságot és pénzügytan magántanára habilitáltatta magát. Hogy nem került a katedrára, annak csak az volt az oka, hogy egy alkalmatlan pályázott a műegyetemre, de simán nem sikerült megválasztania. Huszonöt éves korában mint fogalmazó lépett be a kereskedelmi miniszteriumba. Ebben az évben jelent meg első műve, mely törvényelvet és országgyűlési munkédést a nemzetgazdaságot érintő pontokról bírálta, a következő két esztendőben jelent meg nemzetgazdasági és pénzügytani kézikönyve. Ettől kezdve évről-évre jelentek meg tudományos művei, szakcikkei, kodifikátorok az munka. Végigjárta a hivatalnok ranglétrát az államtitkárság, alapított foglalkozott minden problémával, a legteljesebb tudományos felkészültséggel és hivatalnokai tájékozottsággal.

Az elmúlt korszak vezető egyéniségei valamennyien így kezdtek karrierjüket, nem pedig a politikáért. Matlekovits már 33 esztendő volt, mikor először lépett fel képviselőnek. Apatinban 1881 óta viselt mandátumot, melyet időközi választások nyert el. Az 1894. évi választásoknál a kormány nagy súlyt helyezett rá, hogy a főváros VII. kerületét, melyet akkor Eötvös Károly, ki közvetlenül a tiszaszéllari eset után a zsidóságban bízott, el akart hódítani, megtartsa. Matlekovitsot küldte tüzbe. Valóban Matlekovits került ki győztesen, 6 lett a VII. kerület képviselője. Ezt a választókerületet az 1887-iki választással, Moránszky Károlyval szemben is, megtartotta. A következő választáson Gyöngyösről kisbimbóiban maradt Hentallerrrel szemben, 1894-ben azonban a gyergyószentmiklósi pótválasztáson újra bekerült a parlamentbe, ahol később a bazini kerületet képviselte. Matlekovits az országgyűlésben is megmaradt a maga szakkérdéséinél s munkédésének főszála a pénzügyi bizottságban volt. Képviselőségét önmaga tette le, mikor az összeférhetlenség törvény folytán ezt erkölcsi kényszernek érezte. A törvényhozásba csak 1903-ban került be újra, mikor a király a főrendiház örökös tagjává kinevezte. Az Akadémiaának levelezőtagja volt, mikor 1907-ben báró Nyáry Jenő tiszteleti tagnak ajánlotta, a szakosztályok többsége azonban Matlekovitsot nem tartotta erre méltónak.

Ma a politikába, az Akadémiaira is könnyebb bekerülni, de azért a Matlekovits Sándorok fajtaját sehol sem látjuk. Ez a nagy, ragyogó nemzedék lassanként egészen bezárul és egymás után dőlnek ki a télyek a magyar közelet humusából.

A zöld szeműveg

Bethlen Andrást, Bethlen István gróf fia Amerikába indult, ahol a gyakorlati közgazdaság tudományával kíván megismerkedni. Az ifjú grófot csak egy kíváncsi ripakör köcsérelte, ha — bizonyom szándékai ellenére — a nyilvánosság elé lépjen egy nyilatkozattal, melyben — többek közt — megállapítja, hogy edesanyja, mint ember és mint politikus — demokráta. Mi Bethlen Andrást gróffal nem akarunk vitatkozni, de szívesen állítjuk meg, hogy nyilatkozatában vagy egy szép és freppans hasonlatot a zöld szeműveg és a vakok. Ha akaszt a hályog leoperálni a szemükről — mondja az ifjú gróf —, csak fokozatosan szabad a napfényhez hozzászoktatni és hosszú ideig zöld szeműveg kell viselniük. Ezt a zöld szeművegét hordatja velünk — a hasonlat szerint — imezve hatodik éve Bethlen István gróf.

nyilván szintén nem irodalmi vagy művészetli propagandát kívántak kifejeíteni. De az igazságügyminiszter még a budabérsi csatáról sem hallott, amelynek töbörő piaciánál nyilván szintén túlmentek a társadalmi munkédés köréiben.

Zöld szeművegét hord Klebelsberg Kunó gróf kultuszminiszter is, aki a jobboldali erők koncentrációját sürgeti és nem veszi észre, hogy ezek a csakis és a koncentráció van meg, s hogy minden, amit ez a koncentráció nem tud megérteni — például a kereskedelem fontosságát —, elsorvány, védelem nélkül marad, eszbe jut, Klebelsbergnek már csodákat is mond a zöld szeműveg, mert ezen a miniszter tekintete a sirokon is keresztülhatol és megláttatja vele, hogy Tisza István ma reakciós és fajvédő politikus vala.

Zöld szeművegét hordanak az orvosok és ezért nem tudják helyesen megoperálni a betegeit. Talán ez az oka annak, hogy nemcsak a beteg nem tud meggyógyulni, de meg is egészesen szerezte le megbetegesnek. Németországban, Ausztriában is beteg volt a nemzetzet, de egészesen volt a magángazdaság. Ez az orvosoknak az volt a bölcsességük, hogy az egészesen szerez megértséssel gyógyítottak a beteg szerkelet. A közpóizást — ha nem is tartották a "jobboldali koncentrációhoz" — a magángazdaságot a bíróságok helyre megörökíteni, hogy megörökítsék a megcsönkített nemzetet. Es nem szabad zöld pápázzsal elhamasítottani a tekintetünket és azt hinniük, hogy ha szándékosan nem irányítjuk a tekintetünket a beteg szervekre, a pusztulásnak — ez el az egyszerű struccpolitikaival is — útját tudjuk szegni.

Már Wolff Károly is sajnálja az elbocsátott tanítókat

Megbukott egy rendszer a közsoktatásiügyi bizottság ülésén — ugyanaz a rendszer, amely épp a főváros közsoktatási politikájának keresztül tartotta meg dialmenetét, néhány esztendővel ezelőt. Sürin halljuk a választások óta az a meglegyzés, hogy alapjában nem történt semmi a választások eredménye által: hát a közsoktatásiügyi bizottság ülésén pedig igazán nem történt kevesebb, minthogy kifordult sarkából egy rendszer... Esztendőknél át szerepelt a napirenden az előzőtt tanterv esete, — nemcsak a liberális politika napirendjén, mely jóvátettél és reparációt követel, hanem a városokhoz kurzuspolitikus napirendjén is, aköz meg a választási kortes-hadjárlásban is viványként ünnepelték azt, ami ezen a téren történt: sőt még a választások után is előfordult s annakidején épp a Pólgárban szöcsézték le, hogy olyanforma nyilatkozatokat tettek, hogy ami az eláldozott tanerőkkel történt, az elintézték úgy, res judicata, amia nem lehet és nem is szabad segíteni, hogy azóta öt esztendő telt el és az öt esztendő porrégeke alól nem szabad a régi sérelmeket felrántani... Most mégis megtörtént ez és megtörtént: a kurzuspolitikusok résztvevélével,

akkik most már nem lelkesedtek ezekért a szomorú dolgokért, ellenkezőleg:

elbűntek maguktól a felelősséget.

Reudvikli hatóság és komoly beszéd ismertető a kérdés anyagát, pedig Lázár Miklós előadásából egy egész korszak, egy vad, zavaros és kaotikus korszak képe bukkantozott ki elöadásában. S az anyag valóban

a szeméció erejével

hatott, meg Wolffokra is és nyomban utána felállt

Wolff Károly

és brómet lejezte ki, hogy vegre megismertette az anyagot: most először! Úgy látszik, a Wolff-pártnak is egy egész reformkör zajlott le. — Általában nagyon megváltoznak a pártok, mire többségből kisbimbóság lesznek, nagyon megváltoznak: mire megismerik az igazságot... aminthogy maga az igazság is nagyon megváltozik, mire megszabadul minden párt-szemponióttól, amit az a közsoktatási bizottságban meg is történt, amikor egyhangú kompromisszummal is gyógyítottak egy olyan sebet, amely esztendőknél tartotta igazlomban az egész közsoktatási politikát.

DR. BURSICS ZOLTÁN, ÜGYVÉD JOGI SZEMINÁRIUM
Berlini-tér 3 (Westend-ház). Előképzés az összes jogi, közgazdasági, ügyvédi vizsgákra. Jegyzetbörlet Tanácskozás

Luxus-cikkkel kereskedik a főváros

Amiről nem tud az Üzemellenőrző-bizottság — Hatósági divatárúüzlet a Gerlőczy utcában

As üzemellenőrző bizottság jelentése szép sorjában beszámolt a főváros közlekedésében levő üzemelekről és megítélte észrevételeit azok kezelésére és fenntartásuk igazoltatására vonatkozóan. Sajnos, ez a jelentés nem nyújtja kimerítő képét a helyzetnek, miután

nem számol be valamennyi üzem működéséről, annál az egyszerű oknál fogva, mert nem is tud létezésükről.

Ezen titkos üzeme a fővárosnak a Fővárost Alkalmazottak Ruházati Raktára, mely a Gerlőczy uca 4. szám alatt van és detail úri és női divatcikkkel árusításával foglalkozik. Elhárítja a főváros tisztviselőit és tisztviselőit fohérményvel, építővel, kulappal, rófos, perlit és háztartási cikkekkel, de

kaphatnak az üzletben luxuscikkeket, selyemharisnyákat, selyemszálruhákat stb. is.

A divatárúkereskedés megalapítójának a szükséges forgatókötőt állítogya a főváros becsátotta rendelkezésre, mintegy egymillió korona értékben.

Ezzel a főkével az üzlet mintegy

3-400 millió korona forgalmat csinál,

főleg részletfizetésre. Ezt a forgalmat bármelyik fővárosi divatárúüzlet egy főnökkel, három segédjével és ha részlete is ad el, könyvvélvél kezelik minden lebonnyolítja. Ezzel szemben a főváros üzletében

a vezetőknél kívül három segéd, négy elárúsfőtő, egy pénztárnok, egy főkönyvelő, két

segédkönyvelő, egy felőr, egy irrodakiszaszony és egy szolga van alkalmazva.

Vagyis tizenöt alkalmazottat foglalkoztat és fizet ez a négyszázmillió forgalmú bolt és ezek közül heten, mint fővárosi tisztviselők, a fővárostól is húznak fizetést.

Igen természetesen, hogy ilyen rezsi mellett

semmit sem adhat olcsóbban az üzlet vevőinek, mint bármely más hasonló üzlet, annak ellenére, hogy adóterhek, a forgalmi adót kivéve, nem sújtják. — Lakbért, fűtést, világítást nem fizet és kétséges, hogy forgatóköltje után fizet-e a fővárosnak kamatot.

A részletfizetés kedvezményét a fővárosi tisztviselő Budapest száz-halmozott fizetésben minden nehézség nélkül meckarja. Milyen szükség parancsolja tehát ennek az üzletnek a fenntartását? Miért kell alapos ok nélküli konkurenciát csinálni adófizető polgároknak?

Ezek a kérdések feleletre várnak. A demokrata bizottsági tagokra vár a feladat, hogy a főváros divatárúüzletében

sürgősen vizsgálatot tartassanak

és világosságot derítsenek arra, milyen körülmények között létesült ez a titkos üzem és

miért nem szerepelt az üzemellenőrző bizottság jelentésében?

A hivatalos írás után *Sajó János* elnöklete mellett megtartott tanácskozáson a bizottsági tagok mindenképp kimondták, hogy a tanácsot a beható helyszíni kellekőppen tájékoztatni és felhívni kell, hogy súlyos felelősség tudatában az építési munkálatok sűrűs megkezdését tegye lehetővé. E célból az összes pártok képviselőitől a következő bizottsági tagok küldettek ki: *Sávóti János, Zsomor Géza, Wensky Nándor, Sajó János* és *K. Császár Ferenc*.

Amint értesülünk a kiküldöttek beható tanácskozásokat folytattak *Buzdich* és *Palkovszky* alpolgármesterekkel, melyek folyamán

sikerült megoldási módokat találni, melyek a vállalkozók és tanács álláspontját ésszerűeszteti.

Ezen új tárgyalás alap hivatalos meg tárgyalása a f. évi december hó 7-ére bevezetett középített nagybizottság ülésén történtek. A tanács pedig előrelátó határolt a 10-én megtartandó ülésében foglalkozik az ügygel.

Az albizottság céludatos, önzetetés és egyhangú fellépése tehát mehozza a kívánt eredményt. Így sürgősen sor került azután a nagyszabású lakatos-, asztalos- és egyéb munkálatok kiadására is. Súlyos, nehéz időkben sok vállalkozó, iparos és munkásság ezrei jutnak ilyen munkához és kenyérhez. Az albizottság fellépése bizonyára mindenfelé osztatlan elismeréssel fog találkozni.

A kiszagzáknak

ninesen sürgősebb bajuk, mint az, hogy a lakások szabad forgalmát 1926. évben valóban végrehajtsák. Eddig az volt a helyzet, hogy a 10.000 lélekszámon aluli városokban és községekben a miniszter amúgy is felfüggeszthette a korlátozásokat. De tekintve, hogy a kiszagzák valamennyien inkább a 10.000 lélekszámon felüli városokban laknak; úgy látszik legfontosabb életkérdésük a lakások szabad forgalma. Különösen a budapesti kiszagzáknak lehet ez fontos érdekük, akik *Andrássy úti* és *Kossuth Lajos ucai kishirtókait* nem tudják kellően megművelni, ha *Budapest* nem szabadítja fel a lakásokat. Ugyanban a kiszagzákról nem igen sokat hallunk, de legalább: ha megszólalnak, akkor a mezőgazdasági többletermés előmozdítása érdekében egy-egy újabb böles indítványval gazdagítják nemzetünk újjáépítésének programját.

Az egyetemi „kereztygaluzás”

hőse: Szentmiklósi Márton rektor. Az egyetem kiváló jogi professzora ezáltal jogra oktatta mindazokat, akik eddig a jogot a maguk sejtése szerint képzésként, alkalmi kódex alapján, szövegeket megvárni. Az egyetem autonómiáját eddig úgy nagyrabírták, hogy az ama mutor épületbe hatóság közeg be nem lehet a lábát, de az épület falain belül hatóság jogkör gyakorolhatnak olyan egyesületek, melyeket hatóság jogkörrel semmiféle törvény fel nem ruhazott. Ezek az egyesületek „nyomozhatlak”, státiáriási ísleletek hozhatlak a azokat — gumbókkal — nyomban végre is hajlatlak. Az egyetem autonómiáját hirdették s helyébe megvalósították: a diákság autonómiáját, melyek az egyetem, tanáraival együtt, ki volt szolgáltatta.

Szentmiklósi rektor végre helyreállította az egyetem autonómiáját: a diákokkal szemben is, amikor erőlyesen megmondta, hogy az egyetem falain belül hatóság jogkör csak ó gyakorolhat. Ki is tánt, hogy a „nyomozás” csak egészen más az iránya. Ha azt a rektor ezeti. Es szimbolikusként üdvözölték, hogy a rektor kinyitotta az egyetem kapuit, melyeket a balhézi szövegekbe be akartak zárni. Reméljük, hogy a törvényhozás melébb még tágabbra nyitja ezeket a kapukat, hogy belépessenek rajta mindannyian, akiket eddig szövegen kívül akartak tartani azok, akik az egyetemenk hivatalos és, feladatát félrevezetően

Mi történt a kislakásépítkezések megindítása körül?

A bizottság győzelmes küzdelme a lakásinség és munkanélküliség ellen és az építőipar fellendítéséért

A demokratikus blokk által kezdeményezett százmilliárdos kislakásépítkezések megkezdése körül többi időben olyan sajnálatos zavaró események merültek fel, hogy most már teljes nyíltsággal kell rámutatni bizonyos krliszszandogottt manipulációkra, melyek érdekében és egyben tanulságosnak is.

Közvetlen, hogy a 15 napra építkezések munkálatait, az igazságtól szakozott vázelményének minden változtatás nélkül való elfogadása mellett, az illetékes építkezési albizottság egyhangú határozattal ítélte oda az arra érdemes vállalkozóknak. A bizottság már határozathozatal előtt illetékes helyőfi kötelező ígéretet nyert, hogy egyhangú döntés esetén, a tanács változatlanul hozzájárul a javaslathoz.

A tanácsülésen azonban esodálatos meglepetés történt, amennyiben

az előterjesztett vállalkozókat ugyan egyfolyóan akeptálták, de köteleztek őket arra, hogy a munkálatokat nem az általuk felajánlott árban, hanem az összes ajánlatok között mutatkozott legalacsony árban kötelesek vállalni.

A közszállítási szabályozás és esetben tehát, az utóbbi években gyakorlatot szokásoktól teljesen eltérőleg szándékoztak alkalmazni oly módon, hogy a reális elfogadható kivitelezési összegnek helyébe teljesen kivételben irreális összegeket statualtak. Hogy ez gyakorlatban mit jelent, kirívóan mutatja a következő tábla. A vállalkozóknak a munkálatokat el kellene végeznék:

	Kor. helyett	Koronáért
Várny Alajos	2.389.260.000	2.086.130.000
Paulheim és Weninger	2.325.650.000	2.086.130.000
Harth Imre	2.269.553.000	2.086.130.000
Castelli Kont és Tsa	2.588.562.000	2.086.130.000
Molnar István	2.611.759.000	2.086.130.000
Vargó és Kovács	2.496.138.600	2.370.695.000
Sárgm Károly	2.461.529.000	2.370.695.000
Benedek Dező	4.984.000.000	4.609.000.000
Belmar Béla	2.634.000.000	2.154.000.000
Kellermann és Singer	2.679.500.000	2.297.000.000
Prokisch János	4.816.504.000	3.958.100.000
Kapuzsa Gusztáv	2.621.860.000	2.606.078.000
Scheuer János	2.749.580.000	2.606.078.000
Szabógyörgyi Gyula	3.121.210.000	2.891.962.755
Vogl és Weidinger	8.575.305.000	7.109.034.250

Amint tehát minden szakutás nélkül is megállapítható a tanács határozat által tévesen interpretált közszállítási szabályzatoknak ílyetén az alkalmazása

az egész lakásépítő akciót szakkucuba vitte, mert kemoly vállalkozók ilyen indoklatlan és horribilis árszabályzatokat el nem fogadhattak. A vállalkozóknak november 29-én megtartott együttes szakgyűlési gyűlése egyhangú határozattal ki is mondta, hogy

a tanács határozat kivételten és a munkálatok ilyen feltételek mellett nem vállalhatók.

Egyéb kérések a tanácsot helytelen határozatának megváltoztatására

Igy állott a helyzet, amikor az építkezési albizottság f. évi december 1-én *Mihályik* műszaki főtanácsos elnöke mellett összejött. Napirend előtt elnöke *Storócsky* (szoc.) bizottsági tag tiltakozott a tanács határozat ellen, melyet kivételként helyezett és amelyben az autonómia flagrans megsértését is látja.

A demokratapárti *Zsomor Géza* hosszabb beszédben vázolta a helyzetet. Mindenképp bizonyos rágalmozási és feceségi esetekre mutat rá, melyek mindenkit vádolni és piszkolni igyekeznek, akik az ügyben hivatalos funkcióit teljesítették.

Bizonyos egyének így a vadlított padjára kerültek. Ami a tanács által tévesen alkalmazott közszállítási szabályzatokat illeti, megállapították, hogy amennyiben ezen álláspont helyesnek bizonyulna, akkor mindennemű munkáladásnál bármely fórum közreműködése fölöslegessé válik. Ha ugyanis mindenképp a legelőőbb árnyaltat elfogadása automatice kötelező, akkor valamely segédhivatalnok ítelhető oda rövid úton a munkákat. De a tanács határozat elemtendő az összes miniszteriumok, úgy mint a főváros által, éveken keresztül jogerősen állandóság alkalmazott gyakorlatnak is. Egyébként

a kislakásépítő mozgalom mint sürgős indítványunk indult.

a legfontosabb szempont tehát, hogy lehetőleg minden fölösleges alkaliszokt elkerülése mellett, néhány ezer munkanélkülit kenyérhez, az építőipart pedig vállalkozáshoz jutasson. Ezen szempont érvényesítése érdekében a következő indítványt terjeszti elő:

1. Az albizottság megvalósítandó kiküldöttei által tájékoztatása a tanácsot a tanács határozat kivételten és helytelen voltáról és hívja fel a tanácsot olyan sűrűs módosított eszközökre, melyek folytán a munkálatokhoz reális árak alapján sürgősen hozzá lehet látni.

2. Mintán a tanács újzerű, szokatlan és gyakorlatban kivételten álláspontja folytán mindennemű téveserről munkáladási lehetetlenné válik, utasítandó az ügyosztály, hogy a közszállítási szabályzatok fennálló rendelkezéseit, kiegészítő rendelkezett, az utóbbi években kifogódott joggyakorlatot stb. áttekinthetően állítsa össze és becsossa az albizottság, tanács, úgynélt ügyosztályi közlegk rendelkezésére. Amig ez meg nem történt az albizottság kollo jogalap hiányában, nem produkáltak szakvéleményt és beszámotli működését.

Friedrich István a kereszténypart részéről mindenben hozzájárul a Zsomor-féle indítványhoz és javasolja, hogy annak értelmében az albizottság főrton szüntesse meg működését.

A bizottság összes tagja pártkülönbég nélkül (demokraták, szocialdemokraták, kereszténypart, keresztény-socialisták, Rikopárt, poltközpárt) egyhangúlag hozzájárulnak az indítványhoz és a hivatalos tanácskozásokat nyomban beismerték.

A bizottság összes tagjai elhagyta az ülést

A demokrata nőkhöz!

A demokrata párt női táborát megszervezzük. Ma a politikai, társadalmi, magánélet gazdasági kérdések körül fogoz.

A nőeknek jogja és kötelessége részvételünk gazdasági jobbító törekvéi körébe és munkájában.

A női szervezést megalkatásának céljából

1925 december 8-án, kedden délelőtt 11 órakor a Központi Demokrata Körben (VI. Teréz körút 7.) értekezletet tartunk, melyen vélelmek,

VÁZSONYI VILMOS

szól a nőkhöz! Elvárjuk!

Hazafias ödvözléssel a pártvezetőség.

A telekértékadó

Wolffék elaltatták, a tanács pedig — hagyja aludni. A demokrata blokk lépett fel ezzel a tervvel, hogy ezt az adót támaszassák fel halottaiból és hozzájáruljon a főváros lakásépítésére. A tanács bőlöntött erre és — címetelt az ügyet. Semmi nyoma nincs, hogy ez ügyben történnék valami. Persze, hiszen Wolffék legszívesebben egészen agyonfűtik ezt az adót. Csakhogy talán most már mégsem egészen Wolfféknak áll a vásár.

Hallofuknak egybékét a telekértékadóval kapcsolatosan egy másik tervet. Állítólag arról van szó, hogy feldíjták a telekértékadót, de a befolyó jövedelmet nem lakásépítésre, hanem a főváros külföldi kölcsöneinek rendezésére fordítják majd. A dolgok — hír szerint Eber Antal moztatták. Így is jó. Csak már legyen valami. S főleg csak már ne legyen a tanács folyton Wolffék akaratának a végrehajtója.

Egy ötlet ára: két milliárd

A városbádn egészen furcsa tervről beszélnek. A törv. a főváros háziomórával kapcsolatos.

A nyomda élén jelenleg Jauernigg Nándor igazgató áll. Jauernigg ez év szeptemberében töltötte be negyvenedik szolgálati évét, és most aztán nyugdíjazni akarják teljes fizetésével, a nyomdát pedig nyomban átálkadják üdülő fővárosi üzemem s élére — Jauernigg igazgatót teszik, most már nem mint fővárosi alkalmazottat, hanem szerződés alap-

ján. A szerződés tíz esztendőre szólna s Jauernigg részére havi tizenöt millió koronát fizetést állapítana meg.

Mindenestre érdekes lesz. A fővárosnak mindössze közel kétfélmilliárdjába, pontosan 1 milliárd és nyolcszáz milliójába kerülne, amellyel elkedvelten-tén a nyomda tisztviselőit, akik így tíz esztendőre az előmeneteltől el volnának zárva. Vagy tán éppen ez a cél?

Fehér kenyeret

Leestél az első hó, tél, fehér téli takaró borul Budapestre. Eltakar sokat és jelfel, lett sokat Budapestnek szaktól, hnyatott életéből.

Ezt az életet az első hó majdhogyan — megakasztotta. Budapest közüli forgalma valahogy séhogy sem tudott, séhogy sem tud megbirkózni azaz az akadállyal, amit az első hó az idén számára jelent. A BESZKÁR-nál úgy mondták, hogy nagyon hírtelen és nagyon nagy hőtömörök csapott le az idén a fővárosra és ezért okoztak nagyobb aggodalmakat is, komolyabb zavarokat is a forgalomban. Alig egy órái havazás után — kedden este, éjjel — már a villamosközlekedés motorjai teljesítséggel felmondták a szolgálatot, képtelenek voltak a kocsikat továbbítani. Jöttek erre kétségbeesett erőlködések: a pályaközi lekapcsolása, motoros hőséprók és hőkék beállítása, munkások kirendelése a pályára, kocsiknak — néhol hát-nyolc kocsinak — egybekapcsolása és egyéb mindenféle kísérletek. Csak kísérletek, mert a forgalmat ez a sorozatos próbázás sem tudta megmenteni, tartani, este tíz óra körül órák már nyílt pályán húnyorgattak az elakadt villamos kocsik. A BESZKÁR a hó elleni harcban csatát vezetett és ennek az árat Budapest községe fizette meg.

nélküli s ezek számára a havazás hívé szót, munkálatokat jelentett. Sajnos, aránylag csak kevesek számára. A hó eltakarására a közfizetésig hivatal a maximális munkafelhasználást állította munkába, de még az a létszám is nagyon kicsiny, a munkanélküliek között nagy és egyre nagyobbodó számúak, azután meg ennek a mostani úgynevezett maximális létszámnak ezáltal még haladt — meglehetősen alacsony határt — szabott az, hogy kevés a csoportvezető szakmunkás s így nem lehet több napszámbot sem felvenni. Négyezer munkás lapátolja egész Budapestet a havat, ennyi ember számára hozott a hóesés — fehér kenyeret.

Érdekes a kép, amit mostanában a hólapalók egy-egy csoportja nyújt. Először akadt a csoportban amolyan régi-fúj hólapalók munkás is, a legtöbbször azonban a leuolábi esztendő nyomorodása terrelt, hajította ide. Munkanélküli ipari munkások, állásukból kieszelt tisztviselők, kereskedők tarka együttesben adnak egy-egy hólapalók munkások csoportot. Ezek a szegény emberek eljutnak a maguk bajjával s most előcsalta őket a fehér kenyér. Ez előcsalta így az illetékesek, a város, az ország sorsának intési számára a lapponaggy problémát újra: mi lesz ezzel a sok ezer emberrel, ha megint nem lesz hó? Ha nem lesz se fehér kenyér, se semilyen kenyér? Meddig akarunk még késmi ennek a nagy problémának a megoldásával? Meddig lehet még késmi vele...

A hó Pesten kenyeret is jelent, most a nagy igény idején különösen karós, különösen jóttá kenyéyeret. Széjjel, ezrevel van Budapestben a munka-

Horn Edéről

neccát neveztek el Budapestben és akiről a főváros valaha neccát nevezett el, az bizonyára szerzett olyan érdemeket a főváros életében, hogy illet volna valamilyen formában megemlékezni a centennáriumáról. Szeptember 25-én volt száz esztendője, hogy Vajghyühen Elnökhöz Gerzson gyapjúkerekedőnek Igazé nevű fia megszületett, aki később Horn Ede néven lett ismerték nemcsak nálunk, hanem az egész világban. Horn Ede százeves születési évfordulójára néhány liberális lap csendes háziünnepévé lett és ez az ünnep még csak nem is folytatódott, amint hogy Kozma Sándor sirájához legalább nyolc-tíz nappal a liberális lapok ünnepléssel emléket állították a hivatalos emlekezésedet is. Bizony, nehezebb esztiek a mai araknak, hogy a liberalizmus nagy egyenlőségét ünneplésük és Horn Edeét egyrel több akadály is van a hivatalos ünneplésnek, mert hisz Horn Edeét még Vass József miniszterelnökséghelyettes úr is kétségbe volt, hogy valiszten milyen fatjának sorozza be őt... Pedig Horn Ede az életével és regényes életútjával sok szenvedésével tanuskodott mellette, hogy igaz, bő magyar volt. Világos után, mint az osztrák szoldataszka üldözöttje, emigrálni volt kénytelen és emigrációs útján hatalmas publicisztikai készségét a magyar szabadság vesztét úryének szolgálatába állította. Mikor 1850-ben, harmado krajcárral, Lipcsébe érkezett, szobében egy jellemrajzot vitt magával Görgey Artúrról, melyet hosszú hetek keserves vándorlása alatt írt. A lipcséi egyetem padjaiban „Magyarország március éjtelé” címen adott ki röpiratot, majd 1851-ben tollából nagyobb munka jelent meg Kosztich Lajosról, amely később Londonban angolul is megjelent. Az osztrák kormány intézkedésére a könyvet konfiskálták. Hornnak sikerült megugrania, de a kiadó tizen-nyolc hónapi fogságot kapott érte, melyből csak hat-száz tallér váltásösszeg árán szabadult. Brüsszelben, ahol a statisztika és nemzetgazdaságtan tanulmányozásának szentelte idejét, még mindig nem feledkezett meg hazájáról és 1854-ben II. Rákóczi Ferencről adott ki monográfiát. Párizsban elismert nemzetgazdasági íróvá s tudóssá fejlődött Horn Ede, a párizsi kereskedelmi akadémián mint tanár működött, parlament- és kormányankóteken mint megbízott szakértőként szerepelt, külföldi kitüntetésekkel kapott, sőt a francia állampolgárságot is megszerezte neki, születésétől. Később Egyiptomba került és az Institut Égyptien 1864-ben tagjává választotta. Párizs II. kerületének komoly képviselőjelöltjei közé tartozott már, mikor a királyi vezetés hírére — világhírt, díszöséget és fényes ajándékokat elhagyva — hazatért, ahol képviselő, majd államtitkár lett és Magyarország gazdasági híjánálkültes vezetőszerepet töltött be. Születésének századik évfordulóján a törpe nagyságú nagy drágda borul emlékére, Horn Ede észak sem veszik, meg sem emlékeznek róla és a nagy, városztalan esendben talán csak azt az egyetlen magyzárdatát találjuk emnek a mélyrege hallgatásnak, hogy azok, akik beváta volnának róla méltóan megemlékezni, ma szívesen hallgatnak és félrehoynak azokkal szemben, akik sommás és megfellebbezhetetlen ítélettel elmarasztalták mindent és mindenkit, akik egy hatalmas, diós, nagy korszaknak, ma szívesen ósárolni, emléktét jelentik.

Ne menj el, maradj itt...

A városbázi státuserendezés ittkalból

A státuserendezés a városbázi tisztviselők számára is alkészült és — sok meglepetést tartogat. Nem éppen örömdetes meglepetéseket, jól járnak emberek, kévsen, de annál rosszabbul a sokak. Jól járnak például a tandemok, akik elég kedvező fizetési osztályba sorozták — önmagukat.

És jól járnak még valakik. A státuserendezés rendelet kifejezetten elrendelt, hogy aki a hatvanesztendő életkor elért, vagy pedig behatárolt anyagi szolgálattal évet, hogy teljes fizetésé jár neki nyugdíjképpen, azt nyugdíjazni kell. A városbádn köréből száz olyan alkalmazott van, akik ennek alapján nyugdíjba kellene küldeni, és az úgynevezett rendezett státus ezeket megtartja állásukban, ami természetesen többszáz tisztviselőt megakaszt az előmenetelben.

Egynehány ilyen megmaradtról külön is hadd szóljunk, azokról, akik nincsenek is a városbádnban, hanem a főváros valamelyik ízemében, ahol persze anyagilag sokkal előnyösebb a helyzetük, s amellyel elfoglalnak egy-egy helyet a városi tisztviselők státusában, ami azt is jelenti, hogy kiszorítanak, B-listába szorítanak egy másikat, no meg azt is, hogy előmenetelükben gátolják az utána jöveket. Így van Pogány, a Wolff-párt volt titkárja a Hirdető-vallalatnál — egyenesen pártbizalmunk tettek oda Hevesi igazgató mellé — így van Noszlopy Aladár, a Széchenyi-fürdőnél, Gammel szánvévősi főtanácsos, a tanszerkezdőműhelynél, Kellner szánvévősi főtitkár, a fővárosi kenyérgyár igazgatói székében és így vannak még sokan. A legdrágább Gammel esete, aki a tanszerkezdőműhely megalkotása óta egy percig sem teljesített a szánvévősi szolgálattal, de azért a szánvévősi státusában szerepel s most is ott marad, amikor a státuserendezés révén mindössze öt szánvévősi főtanácsos marad meg, a többi B-listára kerül.

Még egy eset: Thirring Gusztáv esete. Thirring a fővárosi statisztikai hivatal igazgatója. A szolgálattal eleje már lejárt, csakhogy neki Wolff Károly és Fokushdy Lajos a támogatói, igaz, hogy ő viszont nagyon támogatja Wolff pártját bizonyos választókerületi szántani műveletekkel. Már most Wolff Károly támogatása keresztülvitte egyszer, hogy dr. Sipőcz Jenő polgármester, Wolff Károly akaratának buzgó és szolgálatos végrehajtója, marasztalt. A marasztalás nem is egészen a megkövetelt módon történt: a rendes szokástól eltérően nilagárt három esztendőre marasztalta dr. Sipőcz Jenő polgármester Thirring Gusztávot. A szökeJanul nagy kedvezést követve csakhamar egy másik, még szokatlanabb. A háromévi marasztalási időalatt — minden elől hátranyúl és jogoktól elcsúsz — elő is lépett. S most következik a státuserendezésben a harmadik kedvezés Thirring újra megmarad, ezáltal még közzgyűlés ed pedig s II. kerületi osztályban. A státuserendezés pedig az ő jelenlegi állását a harmadik listára osztályba sorozza, valamikor utódja már ebbe a listára osztályba jut majd. És az igazgató jelenlegi helyettesét pláne a jogszaki listára osztályban hagyja meg a státuserendezés. Vagyis megmaradja a 200 szánvévősi havi fizetéssel, míg Thirringnek 600 szánvévősi havi, több mint száz százalékkal több, mint helyettesének.

A státuserendezést pedig nem is akarja a tanács közzgyűlés elé vinni. Nyilván az ilyen Thirring-féle és egyéb dolok miatt, vagy pedig — ez is megvalósul — azért, mert a tandemoknak egy kicsit kiáradt volna, ha hányorgatnak a közzgyűlésnek, hogy ok magukat felszárították egy kicsit fizetésben. Mindenesetre így kenyelmesebb. De vajon egészen rendjávaló la!

45-ik állami magy. kir. sorsjáték

200.000 sorsjegy, 8756 nyeremény, 1 jutalom

Az összes nyeremények készpénzben fizetnek ki.

Legnagyobb nyeremény szerzésés esetben

500.000.000

azaz ötszázmillió korona készpénzben.

1 fonyeremény 250 millió korona
1 jutalom 250 millió, azonkívül 30 millió, 20 millió, 10 millió, több 5 millió és 1 millió stb. sorsjegy nyereségek készpénzben.

Húzás már december 30-án

Egy sorsjegyre 2 nyereségy is eshet

Egy sorsjegy ára 20.000 korona. Kapható minden dohányüzletben, bank- és sorsjátéküzletben, poszthivata-okban stb.

Postai rendelésűlet — a pénz átletes beküldése után azonnal teljesíti a Székesfővárosi m. kir. pénzügy-igazgatóság lotó-osztálya Budapest, IX., Fővámhák.

A jácsdaiom kázkászás és létezhony cölökben fog fordítottat!

Képek és arcképek

A napokban egy hajlott korú, tisztas kereskedő érkezett Budapestre Németországból. A hetvenes éveiben levő, de piros-pozsgás, életerős öreg új ötven évvel eszelőt volt Budapestben utóljára s ahogy végigvesszük az Andrássy út és a Belvárosi üzletirost előtt, minduntalan álmélkoldo savakkalban tör ki. Kezdem egy kissé nem érteni a dolgot, mert hát egyrészt a mostani pesti üzleti élet vonatolt, biggyadt jellege korántsem nyújt valami túlságosan biztató képet, másrészt pedig a németországi nagy mértekekhez szokott kereskedőnek igazán nincs valami nagy oka a mi üzleti életünk szagelkezősen mérsekelt útjára felelt leköszöni. Perceze nem állhatom meg kérdés nélkül s bevezetőképpen egy kis magyarázatot tartok vendégemnek a magyar kereskedelem sok-sok bajáról, a kénszerességéről, de a szaporuló csődökről. A kereskedő hirtelen türelmetlenül felbőszít:

— Kérem, van nekünk is elegendő bajunk otthon Németországban. Egész más az, ami itt nekem első pillanatra is feltűnik. Ezelőtt ötven évvel úgyszólván sehol sem láttam a maguk fővárosában magyar feltrágya cégablakot a csak út-út szerénykedett egy pár magyar szó a cégablak alá. Ez most! Sokhol egyetlen német feltrágya. Vajon hogy csinálják ezt, hogy a konkurrenciájuk hajlandóságát német nyelven kereskedőket így át tudták formálni?

— Hja, az „álkos” liberálisus — magyarosom az idegenek — ... Valahogy a fejbe vette, hogy a magyar fővárosnak magyar kereskedőket fog nevelni. Ez is a multjának egyik „bűne”. Egyik pillére ama romhalmaza, amit Wolfkék el akarnak takarítani az útjuktól.

— Az idegen csodálkozva csóválja a fejét. Kezdi a dolgot nem érteni. Nem kis munkába kerül, amit végre ráeszmél a dolgok való állására.

Az ókor egyik nagy szobrászáról jegyezte fel Kacsicsy epigrammája, hogy „romból, hogy alkottai tudjon”. Wolfkék nem tagadják, sőt büszkén hirdetik még ma is, hogy ak bizony rombolkak a szerteszét a liberális rezsim nem egy hivatalos épület-újítását. Készülget elismerhetjük tehát idevagy érceméiket. De vajon hol maradtak az alkotások? Hol maradtak az új, büszke piramisok, az alkotás szárnyaló lábában fogant új infáncsiak, a főváros polgárságának kár-

talantása, kárptólása az álkos liberális rezsim följogató korszaka után? ...

A Wolf-Csilléry-Sipőcz-triász megalakulása csak nem kiván egy örökéletű, messzehangzó jelentőségű alkotást reprezentálni? A tanulókat kikérgezték, — de hány új iskolát emeltek? Az orvosokat elzékék, — de hány új kórházat építettek. A liberális érzelmű tisztviselőket, a nem megfelelő vallású alkalmazottakat sejtnek bocsátották, de vajon javult-e csak egy jótával is a főváros adminisztrációja? A villamos vasutakat megtisztították a „haszajlatlan” elemektől, s elhelyezték úmezeiben az Illy Jánosokat az Okolicsányiakat, — de viszont javult-e csak valamelyest a forgalom?

Kérdések magától értetődő kérdések ezek mind — annál biztosabbak lehetünk tehát, hogy a válszara hába vannak a túladal részéről.

Az országos lovagjai följényesen legyintenek: ti kérdesztek csak, amit jólesik, mi pedig bírtokotunk az idők végéig ...

Mikor a kurzus megszűnt a fővárost, podesztának előtérbe állított egy csöndes, félig-meddig ismeretlen, szemléletes urat. A kurzus tudta, hogy mit csinál. Lám pával keresve, sem találhatott volna erre megfelelőbb személyt, aki az intencióit oly folyamatos rugalmassággal, az odaadással oly megható lendülettel kövesse. A podeszta azonban pár hónappal eszelőt mégis csak megperzte az idők változását s már-már vissza akart vonulni a háttérbe. Am a kurzus nem engedte. A kurzus váltig ragaszkodik a lejárta határmájak megalkutó szimptomához, a vállalkozó podesztához.

Valamikor a hatalmas vesérek az elhunyt szultán temetőt csodabáznakokkal elorozták az emyészéstől s a végző ostromra induló janicsárokat elevenek hilték az urukat, mikor a díszes sátor előtt elejtül-rozta.

A kurzus pedig még mindig eleven élelet akar beleszuggerni az elhunyt, fáradt podesztába.

... De vajon hol vannak a janicsár seregek, a választók, akik végző ostromja indulának a kurzus győzelmeit, a gyűlölet korszakának visszahozásért?

A híd

Láng János képviselő a nemzetgyűlés egyik legutóbbi ülésén hozzászólt a színházak kérdéséhez. Hitelességgel rögtön meg is magyarázta, mert elmondta, hogy tizenegy év óta nem volt színházban. Úgy látszik, ez a színházi kritikának „keszdesedése átkora”, mert még étenek emlékszünk arra, hogy egy akadémiai bíráló, a Vojnicki-úti odaítélés alkalmával szintén kijelentette, hogy tizenöt év óta nem járt színházban. Mi nem Láng János és nem Stadler bácsi szemén nézzük a színházat és nem belyegzőzünk egyszerűen tragédiáknak a francia vígjátékok ötletét. Azonban meg kell állapítanunk, hogy a színházak mai iránya nem mindenben felel meg annak a hangulatnak és annak a kornak, melyben élünk. Valahogyan az történetik ma a színházakban, hogy a nyugodt, régi, békebeli Párizsból olyan légréjt, olyan tömésű, olyan problémákat importálnak, amelyek egy gondatlan város és nyugodt korszak hangulatához illenek. Azzal mulattatják magukat, hogy belefelelőképzünk olyan hangulatra, melyben valóban nincs más gondunk, mint a szerelen és a házastól apró zavarái és kibavói. Szinte szerencse, hogy a közönség csak mulatni akar, nem pedig analízálni, mert különben lesújtó eredményekhez kellene eljutnunk. A mai vígjáték egyik legfőbb tanúsága például az volna, hogy a polgári erkölcs mephott s azt szinte napról-napra meg kellene menteni. Az egyik darabban például Maza csak oly módon került el, hogy ne a meg nem engedett módon „keressen pénzt”, hogy a darab kedves honymadainál végül szerelmese karjaiba kerül. „En már ilyen vagyok” — mondja egy másik darab hősnője és azzal arról diadalit a polgári erényen, hogy szerelmesevel megcsalja — a barátját. A harmadik darabban a férjes asszony találkát ad az urá-

nak, hogy visszahódítsa a végül úgy tér vissza az urához, hogy tévedésből a barátját fölötbe a találkát. Köribőlbel ez az iránya a francia vígjátékoknak. Ehez esztaloknak azok a darabok, melyekben a könnyelmű és föregedések induló férfiak a naivak és szendék szelődítik meg. A magyar szerzők művei a konjunkturalis korszak humorát akasztják ki, vagy a bidermeier korszak bangulatát próbálják érzelmességében visszavazarszólni.

Egészen kivételnek az olyan író, aki a mai kor mélyebb problémáit akar hozzászólni s aki úgy érzi, hogy ma is lehet gondolatoktól eszméket elvinni a színpadon. S melyen meg kell hajolnunk Herczeg Ferenc kiváló írói kvalitás és nemese művészeté előtt, aki A híd című most bemutatott darabjában a nemesebb drámaírói feladatokhoz akart nyulni. Csak természetesen találhatjuk, hogy Herczeg Ferenc a maga szemén át nézi az eseményeket s a maga meggyőződése szerint hozza tetteit a színpadon. Ezért Herczeg Ferencet semmiféle gáncs, sőt bírálat sem érheti. Legfeljebb arról lehetne szó, vajon helyes dolog-e, ha az aktuális és modern problémák, a nagy kérdések megvilágítását a színházak és az írók teljesen átengedik Herczeg Ferencnek, vagy pedig szükségesnek érik-e, hogy a színpad propagáló ereje egyéb problémákkal vagy a problémák más megvilágításával is hozzájárulhasson a világnézetek harcához és az eszmék tisztázásához.

Mert, ha az egyik oldal a jazzband és a szemti szóvalnak meg a színpadokon, a másik oldalon pedig komoly világnézeti problémák, akkor nem lehet elvárni, hogy a jazzband választ adhasson olyan kérdésekre, amelyek pedig megérdemlik, hogy komoly megvilágítás tárgyul szolgáljanak.

Amit szanálnak és amiről megfélekednek

Kleibelsberg Kuno gróf kultuszminiszter úrra nem lehet panasz, ő már több ízben behatárolta, hogy kés a kultúrát szanálni, ha zavarokkal küzd, különösen pedig akkor, ha a fizetési zavarokba jutott kultúra a politikának kedves. De talan nem fogja rossz néven venni Kleibelsberg Kuno gróf, ha ezúttal nem vagyunk megelégedve azszal az áldozatkészséggel, melyet a kultúra érdekeit kifest és ha rémszatunk néhány olyan területére a kultúrának, melyen hiába kerestük volna és vártuk volna a fanatikus támogatóknak ezt a készséget

felszabados éufordulóját már csak jelképesen lehet megemlíteni. De talan beszélhetünk a M. kir. Operaházról, mely idén elkeve kezdte meg a szezonját, beszélhetünk arról, hogy

az Operaház művészi programja és feladata aranykoronáméleg tetteleinek kérdéseivel és takarékosági problémáival zsurgodott

és még csak eszébe sem jutott senkinek, hogy akár a törvényhatóságok, akár a községek, akár a főurak, akár a társadalom más rétegeinek áldozatkészségéhez folyamodhat volna, vagy felvetődött volna az az eszmé: nem lehet-e az állam kérésére állít elő valamely atápból hozzájárulni a M. kir. Operaház hűdéséhez, nem lehetett volna a módat találni arra, hogy Németh Máriának, Anday Piroknak és az Operaház más jeles urának ne kelljen külföldre vándorolni és időnként csak vendégszerelésre hazatérni? —

Ügyeljen bevásárlásainál

védjegyünkrel!

Nem paripa, ha nem nyerges,
Nem is kislány,
Ha nem szerelmes,
Nemiscsárda, hanem hangos,
Nem is kővé,
Ha nem FRANCK-os!

D. 177 O. 23 I. — V. 6.

talán beszélhetünk a Műcsarnokról, melyen a legszükségesebb tartarozási munkálatoikat sem tudják elvégezni, mely az állam és a főváros között a levegőben imbolyog, holott itt volna az ésszi fárlat meggyőzősége az ideje. A magánalkalmazásokban lévő művészi intézmények már néhány kiállítást rendeztek és az állam, a főváros meg azokat a vásárokat is beszüntette, melyeknél régebben évente tík magyala és párfogatta a művészetet. És beszélhetünk a Szépművészeti Múzeumról,

erről a nagyvárna intézményünkről, mely igazgatójának szentelődéséből és mely kénszelen volt fel-szólítani azokat a magyar művészeket, akiknél az utolsó esztendőben képeket vásárolt, hogy vitessek el a képeiket, mert a múzeumnak nincs pénze, hogy azok értéket kifizesse. Tudjuk jól, hogy szegények vagyunk, tudjuk, hogy a szegényesség megüli a szőp-séget, nem kívánjuk a kultuszminiszteriumot, hogy a hűdszélén túl költökezzék, de egyszer, csak egyetlen egyszer szeretnék volna hallani, hogy a szemelési akcióknak ugyanazok a változatos és merész tereit felvetődtek volna a kultúrának más ágválai szemben, mint amelyeket a „Magyar Jövő” című kurzus-csallalatt képeslapon hallottunk. Talán Opera, Műcsarnok, Szépművészeti Múzeum, művészeti, ipar-művészeti és zeneművészeti főkiskák legálább is annyira hozzátartoznak a magyar kultúrához és — hogy Kleibelsberg miniszter új régebbi szójátékával éljünk — a magyar jövőhöz, mint a „Magyar Jövő” című kurzuscállalat.

Polgármester és főpolgármester

Ripka Ferenc főpolgármester e héten fenn járt a helygymiszternél s mikor lejött, dr. Sipőcz Jenő polgármesterrel tárgyalt. Az között a polgármesterrel, hogy a helygymiszter semmi szin alatt nem haladna abba belemenni, hogy a szekesfőváros polgármesterének nagyobb legyen a fizetése, mint a főpolgármesterének. Ez azt jelenti, hogy mivel a főpolgármester fizetése már meg van állapítva, a polgármester fizetését akarja a helygymiszter leszállítani, a fővárosi autonómiajának nagyobb dícsőségére.

Új autobuszjáratok

A fővárosi Szent Gellért-fürdő és szálloda autobuszjáratokat létesít. Az autobusok, melyek közül egyet most hozgat úmeze s a többi legközelebb akarja megindítani, kizárólag a szálló vendégeinek áll rendelkezésére, még pedig teljesen díjtalanul. A már forgalomba helyezett autó negyedrónaként közlekedik a fürdőtől az Apponyi térrig. A korszerű magyar gyártmányú s a kocsi iron kérszelmes. A többi járatot a szálló vezetője s a szállóvezető kepe és esetleg hosszabb távlatokban fogja legközelebb fokozatosan megindítani.

Orffy Imre

az ügyvédi tultermelés ellen is győgyssert hirdet. Mi nem tudjuk: milyen az Orffy Imre „gyógysszer”, csak annyit tudunk az volt a menete, hogy azoktól, akik válamilyen pozícióban voltak: ezt a pozíciót elvették és odaadták másnak. Iry „gyógysszer” meg a morizást, a kocsákat, a tanítókat. Reméljük: Orffy Imre nem ugyanezt a kárát szánja az ügyvédeknek is. Eddig az ügyvédi pályán úgy győgytél: az a rejtés, hogy az ügyvédséget meggyőzték, hogy a bírák és egyéb jogi foglalkozások számára is, Úgy látszik: eddig ügyvédekhez volt. Most egyszerre itt a túltérre megy és — mondjuk ki nyíltan — vannak politikások, akiknek még kevés a — numerus clausus ...

KÖZGAZDASÁG

Véget kell vetni a gazdasági pesszimizmusnak

Milliárdok tömege hever felhasználatlanul mindenfelé — Az állam szolgálatja a példát a teaurálásra

Még a legpesszimiztábbak sem gondolták a szanalma megindulásakor, hogy a jelen esztendő végére a vészség a mostani szomorú nivót fogják elérni, s a szegedies, a maruzans és jelenlegi fokot fogja mutatni. Ma már ugyan elérték azt ugyanezen oda, hogy törhető kamatlábak mellett meglehetősen hitelkerék állanak rendelkezésünkre, de valahogy megtorpantunk az elől, hogy ezeket, gyümölcsöző befektetések előjára, igénybe vegyük. A lelkekben ugyanis még mindig ott él az a hamis meggyőződés, hogy a lendületes vállalkozásoknak még nem jött el az idejük.

Valami kézzel, tragikus vakaság tartja megmáldig megbűvölve a magyar gazdasági életet, s a vezetők, a szövízők valahogy nem akarják tudomásul venni, hogy a tettekől, a koncepcióktól való kishitű húzódás végeredményben csak még jobban alá fogja ősi a vészségek mai épületét.

Még azok a közgazdasági szakintézők is, akik végre felsomark az alkotó munka melőlőbi megindulásának szükségességét, egyetlen praktikus eszmét sem tudnak produkálni ezek érdekében. A magyar gazdasági életből szinte kihalt minden fantázia, minden kezdeményező lendület.

Es mindet miért!
A felelet — sajnos — szinte magától adódik. Mert az államhatárolt mai birtokosai még mindig haboz-

nak, hogy a szanalma céljaira felvett kölcsön fel nem használt részeit produktív célokra fordítsák. Ma nálunk egyedül az állam rendelkezik feleslegekkel, s ha ez még mindig húzódik a produktív befektetésektől, honnan legyen mersze a hitelekbe utalt gazdasági életnek a messzesemő vállalkozásokra? A nagy investíciós program, amivel a kormány az országot teleharangozta, még mindig csak a papíron van meg. A bankokban óriási töké hovevnek gyümölcsözőtől, mert a vállalkozó kedv a hiányzó kereskedelmi szerződések miatt sehogysem végezhet a főbbé néző kalkulációs számításokat. A kereskedelmet, ipart pedig egyre súlyosabb helyzetbe hozza a vásárlók, megrendelők elmaradása.

A magyar gazdasági élet számára egyetlen sürgős tömög van: mindenképpen meg kell indítani a felhasználatlanul heverő töké termelői körforgását. Az állam a sirtól átisa meg, ha rövidesen nem fog erreméve kellő iniciatívával szolgálni.

— Segíts magadon és az isten is megsegít — mondja a régi, mélytértelei példászó. Csak az intenzív munka, a vállalkozószegség ismerő lendülete, a töké alkotó tevékenysége vezethet vissza bennünket az igaz konszolidációhoz, nem pedig az államháztartási mérleg egyensúlyának ekkéibritikus mutatócánya.

A valorizációs törvényjavaslat és a magánalkalmazottak nyugdíja

Írta: DR. MUNKÁCSI ERNŐ

A valorizációs problémák között talán egy süncs, amely az emberek nagyobb számát érintékenyebben érintené, mint a nyugdíjak valorizációja. Az állam-papírok s ezek között különösen a hadikölcsönök sorsa az, amely még több embert érint, de nem hazható figyelműen kívül, hogy hadikölcsönök töké feltételek nagyon, sok esetben megtakarított kis töké, ám legelőbb esetben olyanokról volt lit szó, akik megtakarított tökéjükből kivül munkaeurájükkel is rendelkeztek s ha tökéjükkel el is vesztették, többnyire megmaradt munkaeurájük, amely továbbra is lehetővé tette életfenntartásukat. Ezzel szemben az elagott, keresétkelőtlené vált nyugdíjaknak nyugdíján kívül többnyire semmije süncs és így a „mészvalóság” problémáját jelenti számára nyugdíja valorizációja.

Ismeretes a hosszú küzdelem, amelyre a jogukat kereső nyugdíjasok nyugdíjuk valorizációja előlőbi a bíróságok előtt folytattak. Bíróságaink, de különösen felsőbíróságaink hosszú időn át ellenállottak a nyugdíj valorizációjára irányuló tökévének és mindössze fél esztendőig, hogy felsőbíróságunk a nyugdíjak valorizálását, de még e téren is eléinte csak speciális jogalkalmazási ágnak, különösen gazdaságiak körébe szorították a valorizáció előnyét. A bíróságok ez év eleje óta általában minden néven meredő nyugdíjas nyugdíjak valorizálják, — feltéve, ha a nyugdíj fizetésére kötelezett oly anyagi helyzetben van, hogy a valorizált nyugdíj megfizetésére képes. A valorizáció méretét illetően a legszűnsőbb változtatásosság s ezzel kapcsolatban a legteljesebb jogbizonytalanság uralkodik. Általában mondható, hogy a valorizáció legelőbb határa az arányosság 20%-a, legmagasabb határa 40—45%, ami a köztisztviselők rendelkezélt, szabályozott nyugdíjainak felel meg. Ezen határok között, a bíróság az eset összes körülményeire való tekintettel, állapítja meg a valorizáció méretét, olyannyira, hogy ma már a bírói joggyakorlatban kiféledott jogszabályaink tekinthetők: hogy a magánalkalmazottak nyugdíja valorizáltsák, amennyiben a nyugdíj fizetésére kötelezett a valorizált nyugdíj fizetésére képes.

Ilyen körülmények között és ilyen előnyök után nyugdíjosa te a kormány az oly hosszú idő óta sirtóztott törvényjavaslatot a ennek magánjogi pénztartások átértékeléséről s egyesek egyik fejezete a magánalkalmazottak nyugdíja és örvényeik s árvalók előlőbiára vonatkozó. A törvényjavaslatnak része keret-törvény, amelynek az indoklás szerint az a célja, hogy a bírói gyakorlatnak egyébként helyes irányelveit összefoglalja, gondoskodjék arról, hogy az eddig csak per útján elérhető eredményt rövid eljárás útján, sőt per nélkül is elérhető tegye és ugyanannak a vállalatnak minden alkalmazottját igazságos és egyenlő helyzetbe juttassa.

Meg kell állapítani, hogy a fenti kitűzött, helyes célk előlőbi a javaslat rendelkezései nem teszik lehetővé.

A törvényjavaslat a valorizált nyugdíj megállapításának három módját bmerit a) rendelti útton

fix örvényben; b) átértékelést arányzám segéltyével; c) átértékelést rendes per útján. Ezeket sorba véve:

a) A magánalkalmazottak köréből a javaslat kivészi azokat, akik valamely hatósággal szoros kapcsolatban álló intézménynél teljesített szolgálat után vannak nyugdíjra jogosítva. Ide tartoznak az államvasutaknál, az állami gyáraknál, a volt osztrák-magyar banknál, a jesszintéztnél, a munkásbiztosító pénztárnál alkalmazottak, akik nyugdíjainak átértékelését már eddig is rendelt szabályozta, vagy amennyiben ez még nem történt volna meg, a kormány felbaltalmazást nyer rendelti szabályozásra. A javaslat ezen intézkedése helyes, de nem teljes. Helyes, mert ezen magánalkalmazott kategóriánál süncs megfelelő támpont a nyugdíj fizetésére kötelezett teherbíró képessége tekintetében, — de nem teljes, mert kimaradnak az egyházi alkalmazottak, holott azok a különösen csak egyes csoportjai a közalkalmazottak köréhez igen közel állanak.

b) A törvényjavaslat egyik igen figyelemre méltó célja az, hogy a nyugdíjait nyugdíja átértékeléssel összehozza a rendes per folytatásánál gyorsabb úton jutassa el. Ez volt egyik legfontosabb oka annak, hogy az érdekeltek a jelenlegi joggyakorlat mellett is, a nyugdíj-valorizáció törvényhozás szabályozást sürgettek, mert a rendes per hosszadalmas útján ma már általában minden nyugdíjas eljutott nyugdíja valorizációjához — törvény nélkül is. A gyors eljárás s az egyenlő előnyök előlőbi a törvényjavaslat bevezetőjében arányzám segéltyével történő átértékelést. Ezen eljárás helyese az, hogy amennyiben a nyugdíjas oly részvényfőhárságnál vagy zártkörűenál teljesített szolgálatot, amely 1914. évi júli 1. napján már fennállott, a nyugdíjvalorizáció mértékéről szor kapó igényadó, amely a vállalat 1914. évi július hó 1. napját megelőző időpont szerint készített utolsó mérlegében kimutatott saját vagyónának és nyugdíjalapjának összese ez azon saját vagyónának és nyugdíjalapjának összese között mutatkozik, amelyet a mérlegelőlőbiás helyreállításáról szóló rendelet értelmében, megváltó mérlegelőlőbiás kimutatni tartozik. A részvényfőhárság és szövetkezet kötele a fentiek szerint megállapított arányzámot közzétenni. Amennyiben pedig akár a társaság, akár az igényjogosultak (a teljesleg szolgálatban álló alkalmazottak is) az arányzámmal megelégedve nem lennének, annak megáltoztatást kérhetik azon az alapon, hogy az arányzám nem tünteti fel híven a társaság vagyónának állótását. E kérelem tárgyában a Kurialnál alakítandó külön bíróság határozatán végérvényesen s oly módon, hogy határozatát indokolni sem tartozik.

A javaslat ezen rendelkezése részben éhhibázott. Elhibázott pedig elsősorban azért, mert a valorizáció mértékének alapjául a vagyónál arányzámot veszi. A javaslat indoklásában tévesen hivatkozik arra, hogy ezen alap a bírói gyakorlatban elfogadott elv lenne, holott a vagyoni változás csak egyik támpontja a valorizáló feltételnek. A kizárólag vagyoni változás alapja. Kiszámított arányzám felvétele helytelen, hiszen számos esetben a társaság vagyona az 1914. évi július 1-ét megelőző állapothoz képest tetemesen aláeszállott, holott jövedelme aránykoronán messze meghaladta a bökéket. Ezt a szempontot a bíróság eddig tekintete vette, a javaslat törvényerőre jutása esetén a nyugdíjasok erre nem hivatkozhatnak, mert a Kuriahoz intézhető kérelmekben csak azon alapon követelhetik az arányzám

megváltoztatását, hogy az nem tünteti fel híven a társaság vagyónának változását, egyéb körülményekre pedig nem hivatkozhatnak. A technikai gyorsítás érdekében a javaslat részben előszólt dobját az anyagi igazság és méltányosság elvének érvényesítését, amintohogy ezen elvekkel ellenkező az arányzám alapján való átértékelésből folyó azon következmény is, hogy egy vállalat minden nyugdíjasának nyugdíja, a nyugdíjas egyéni körülményeire való tekintettel nélkül egyenlő mérbenbe valózóllatják. A javaslat indoklásában érti ezen fogyatékossgot, hivatkozik is erre, de azal mentesgöztik, hogy ugyanazon vállalatnál szemben igényjogosultaknak egyenlő mérték szerint átértékelést járandósított koll adni, mert ez felel meg a pénz értekesökkenése előlőbi helyzetnek is. Helytelen oktejtés ez! Az egyenlő mértékben való átértékelés csak akkor felelne meg az anyagi igazságoknak és a pénz értekesökkenése előlőbi helyzetnek, ha az átértékelés az aránykorona érték: 100%-osval lenne egyenlő, sőt tulajdonképpen csak akkor, ha a bökéket előlőbi vásárlóképességekkel felelne meg. De akkor, amindn a nyugdíjfizetésére kötelezett megváltozott viszonyaira való tekintettel a nyugdíjas nyugdíja, aránykorona értékének csak egy töredékét kapja meg, a nyugdíjas egyéni körülményeire való tekintettel, nélkül egyenlő mérbenbe valózóllatni a legelőbbi igazságtalanság, mert a gazdasági viszonyok sülválton viselhet minden nyugdíjas egyenlően. Nem lehet egyformán bánni az elagott, teljesen kereset-, képtelen nyugdíjossal, aki elétevére való tekintettel már csak rövid ideig élvezheti nyugdíját és egy aránylag fiatal nyugdíjossal, akinek emellett eljáratásra alkalmas állása van. Az arányzám alapján való átértékelés alaprendelata: méltányosság a munkaadóval szemben és vagyona esökkenése arányában leszállított az aránykorona nyugdíjra. De amikor tekerült vagyók a nyugdíj fizetésére kötelezett speciális körülményeire a méltányosságot gyakorlólvéle szemében, ugyanakkor nem vehetünk számmba a nyugdíjas egyéni körülményeit sem, és a mások irányában alkalmazott méltányosságot vele szemben is gyakorolni kell. Eppen ezért a javaslatba egy oly intézkedést vezetők be, amely kivétel esetekben letehetőleg tegye a nyugdíjas egyéni körülményeire való tekintettel az arányzám méltányos felmérését.

c) Amennyiben a nyugdíj fizetésére kötelezett nem oly részvényfőhárság vagy szövetkezet, amely már 1914-ben fennállott, úgy az átértékelést nyugdíj megállapításra a bíróságok által rendes per útján történik. Ez a valorizált nyugdíj megállapításának generális formája és lit a javaslat nem tesz egyebet, mint a bírói gyakorlatban a valorizáció mérve tekerintésben kizárólag jogszabályokat, figyelembe vesződik szempontok gyantát kidolgozza. Tehát a javaslat a bíróságok igen jelentékeny részét kioltja, lényegében semilyen változást nem hoz.

A javaslat törvénybe kívánja iktatni a joggyakorlatban már eddig is meglévő azon szabályt, hogy a nyugdíj átértékelésénél a szolgálatadó vagyoni helyzete irányadó, akkor is, ha a járandóság fizetésére nem a szolgálatadó, hanem az ő anyagi helyzetétől függően részesei és keretében külön jogi személyként alakított nyugdíjkezelőtestület, intézet, vagy alap köteles. Ezen rendelkezés biztosítani kívánja a nyugdíj valorizálását az esetre is, ha a nyugdíj fizetésére formálisan nem a munkaadó, hanem azzal szoros kapcsolatban álló, de mégis külön és pedig ezen előlőbi alakított jogi személy van kitéve, amely igen gyakran előfordul. Ez pedig azért lényeges, mert a „közön jogi személyek” nem lennének képesek a „közön jogi személyek” mert legelőbb esetben vagyonnak hadikölcsönükbe, vagy más állami papírokba fektették. Nyílt kérdés marad azonban, hogy mely esetben lehet a külön jogi személyt a vállalat keretében működőnek tekinteni. Erre vonatkozólag az indoklás csak azt jegyzi meg, hogy minden esetre a vállalat keretében működőnek kell tekinteni az olyan külön jogi személyt, amelynek tagjai csak a vállalat alkalmazottjai lehet és amelybe a vállalat minden tagjára kötelező a belépés.

Mi történik azonban az esetben, ha a nyugdíj fizetésére kötelezett az egykori munkaadótól független jogi személy? Ez esetre a javaslat semmilyen megoldást nem hoz. Ilyenkor a nyugdíjas, bár valójában egész életének munkásságát egy jelenleg is gazdag vállalat szolgálatában töltötte, volt munkaadójától semmit sem követelhet, csupán a nyugdíj fizetésére kötelezett jogi személyhez fordulhat, ez azonban valószínűleg nyugdíj fizetésére nem tartozik képtelen, mert vagyoni állampapírokba fektette (lásd a magánalkalmazottak nyugdíj fizetésének esetét), annak valóris zárlását pedig a javaslat kizárja. Ezen a ponton kérelem előlőbi a valorizációs törvényjavaslatnak a nyugdíjra vonatkozó rendelkezései a törvényjavaslat más rendelkezéseibe, különösen az állampapírok valorizálás kérdésében.

A magyar-belga-amerikai érdekeltség benyújtotta a részletes ajánlatát a fővárososhoz a villamoscentrális átételére. Miként ismeretes néhány hónappal ezelőtt egy előlőbi külföldi érdekeltség azajl a ajánlatát fordult a főváros vezetéséhez, hogy 55 évre bére öhajta venni a fővárosi áramszolgáltatást. Az ajánlat lényege az, hogy a külföldi csoport teljesen magára vállalja a Fővárosi külföldi adósságának kifizetését, ezenkívül pedig 11 millió dollár befektetéssel egy nagy központi centrális létesítené a fővárosban.

A Bérsszágen és berházában kívül a külföldi társaság bizonyos hasznorészeséket is kíván biztosítani a villamoslelet bruttó bevételeiből. A bérlet felértékelésére a létesített új centrális a többi beruházással egyetemben a főváros birtokába megye át.

Az ajánlattevő csoport az American-European Utilities Corporation, egy 36 millió dollár kezeltéslapítókével Newyorkban alakult társaság vezetése alatt áll. A cég komolytágot igazolják a részvevők nevei, akik közül a következőket említhetjük föl: S. R. Berton elnök, bankár; Ellis L. Phillips, a Long Island & Lighting Co. elnöke. A. W. Burchard, az International General Electric Co. elnöke. S. Z. Milhel, az Electric Bond & Share Co. elnöke. L. A. Osborne, a Westinghouse Electric International Co. elnöke. Percy Rockefeller, Newyork. D. Heinemann, a Ste Financier de Transport et l'Entrepreses Industrielles (Sofina) Bruxelles ügyvezető igazgatója. R. Mac Kenna, a Midland Bank elnöke, London stb. Magyar részről a villamos Trészt és négy budapesti vezetőbank csatlakozott a külföldi csoporthoz.

A Magyar-Olasz Bank magabiztosítja az Agrár Bankot. A Magyar-Olasz Bank Rt. igazgatósága Borzevich Albert v. b. t. t. elnökével alatt ma ülést tartott, amelyen elhatározta, hogy a Magyar Agrár-és Járóképbank fúzió útján való beolvadását iránt fog a folyó hó 18-ára egybehívott rendkívüli közgyűlésnek javaslatot tenni. Tudvalevőleg a Magyar Agrár-és Járóképbank részvényeinek túlnyomó többsége eddig is a Magyar-Olasz Bank Rt. társádjában volt és a Magyar Agrár-és Járóképbank Rt. bankeszköz tevékenységét már a Magyar-Olasz Bank Rt. alakulásakor beszüntítette és azóta a Magyar Agrár-és Járóképbank vagyonra kezelésén kívül majdnem kizárólag áruüzletet folytatásával foglalkozott. Most a Magyar Agrár-és Járóképbank Rt. áruüzletének továbbfolytatására külön részvénytársaságot alapított és így a bank további tevékenységének gazdasági indokoltasága megszűnt. A fúzió olyképpen fog végbe menni, hogy a Magyar Agrár-és Járóképbank 230.000 darab részvényéből a Magyar-Olasz Bank társádjában lévő 170.000 darab részvény közgyűlési határozattal meg fogja semmisíteni, míg a Magyar Agrár-és Járóképbank Rt. többi részvényesének egy darab agrárbank részvényre 3 darab Magyar-Olasz Bank részvény fog cseré útján átadott. Ennek folytán a Magyar-Olasz Bank alapítókéje az eddigi 1.050.000.000 koronáról 150.000 darab új részvény kibocsátása útján 1.080.000.000 koronára fog fűlemeltetni.

Az Agrárbank pedig a következőket közli:

A Magyar Agrár-és Járóképbank Rt. igazgatósága a mai napon Madarász-Beck Gyula báro elnöklete alatt ülést tartott, amelyen elhatározta, hogy áruüzletét külön részvénytársaságra viszi át és a bank fúzió útján a Magyar-Olasz Bank részvénytársaságba beolvad. Az igazgatóság a fúzió elhatározása céljából folyó hó 18-ra rendkívüli közgyűlést hívott egybe, amelyen javasolni fogja, hogy a fúzió során — a Magyar-Olasz Bank Rt. társádjában lévő agrárbanki részvények megsemmisítése mellett —, minden egyes forgalomban lévő agrárbanki részvény 3 darab Magyar-Olasz Bank részvényre eszeréltet be.

A Magyar Királyi Folyam- és Tengerhajózási Részvénytársaság igazgatósága közli, hogy jégveszély miatt a teherárufűvel az összes állomásain azonnali érvényre beszünteti.

Az Első Dugóházajózási Társaság közli, hogy az időjárásra való tekintettel a részvénytársaság (darabárúk és kocsiárakománnyok) fűvelét Regensburg, Passau, Linz, Bécs, Pozsony, Budapest főgyűlésekéig, Budapest dunaparti teherpaludáruv, Eszék, Vukovár, Újvidék, Zimony és Belgrád állomásoknak egymásköztli forralmát korlátozza. Az összes többi viszonylatokban a részvénytársaság fűvelét azonnali érvényre beszünteti. Részvénytársaság alkalmi járótkokban történő lebonyolítására ameddig az időjárás és a vizállás azt engedi, további intézkedésig a beszüntített viszonylatokban is fűvelésnek, hasznalókéig nyitva marad a teljes szabálykománnyú forgalom az összes viszonylatokban, elvívásalással a budapesti forgalmi igazgatóság Budapestben és a társasági állomások szolgálatk.

Hűszere korona egy sorsjegy az államjóték december 30-iki húzóára. Kivétel minden bank-és sorsjétékűltözében, postahivataloknál, dohánytőzsdében. Főnyeremények: 250.000.000, jutalom 250 millió, ezután 50 millió, 10 millió, 5 millió stb. stb., melyeket közpénzből fizetnek ki. Mindenki legyen a közkedvelt állami sorsjegyekből, mert ezáltal nemcsak a saját szerencsétől, hanem az esélyeit szolgálja, hanem számos közhasznú és jétékony intézmény támogatását mőzdija elő.

Kis Komédia „Minden színpadon át”
Gyrián (XXVII) der Gültige
Kott és Steinhardts!
VI. Révay ucca 18 — Kezdeté 8 ór kor — Tel. szám: 4-22

mai modern pesti vígjáték, amely legmulatságosabban aknázza ki a modern házasság hála ténáját. Ragyogóan mulatságos helyzetek, pompás és jellegzetes vígjátékli figurák egész sorozata, pazar humor avatják színházi eseményé **Dregely Gábor** új vígjátékát, amely iránt érthető módon ayllakozik meg a közönség legközelebbi rétegeinek érdeklődése. Az együttes pompás; **Hossay Rózi**, a **Magyar Színház** illusztris vendége, a nagyszerű **Csontos Gyula**, **Tassy Mária**, **Z. Molnár**, **Dénes**, **Rubinyi**, **Vándory** előre is a legjobb előadást garantálják.

A világhírű **Sakharoff-pár**, melyet az egész magyar sajtó ünnepeit, utóljára pénteken éjjel 10 órakor tartja klasszikus táncestetélyé a **Renaisance Színházban**, (Rendes helyárak).

Eseménye lesz a fővárosi művészeti életének a **Tereziáns Játékony Nőgyűlést** december 7-iki első éjle teadulóját, melyet a **Britannia-szálló** összes teremében rendez deként 6 órai kezdettel. Nemcsak nagyszerű táncmuláságról gondoskodni a rendezőség az uszóna alatt és után, hanem szenzációszámba menő művészeti programról is. Ekkor mutatkozik be **Palma Gröbe**, a **II. éves csodálatmővésznő**, **Nirachy Emília** kiváló tehetségű növendéke, akinek debütéle elé az egész sajtó nagy várakozással tekint. Felépnek még: **Babos Evi**, a kitűnő 6 éves primadonna, **Tóssy Magda**, **Kenényi Tesó** tanár nagyszerű művészetnője és a prögőst **Nórák Kati**, **Benedek János** köpvelő munkája mondja. Jégyek ára 50.000 korona uszonával együtt. Fűlitézéseket hílas köszönettel kér és előad az előkésé.

Külföldi illatszerek és kozmetikai különlegességek
BALASSA HUNGÁRIA
DROGERIA Budapest,
VIII, József körút 13

Miami Jacobi Viktor operettjének, a **Miami-nak** főszáma, a **Miami keringő** most adták is népszerű mint Amerikában, ahol páratlan mértékben elterjedt. Az operett többi dalát is minden este elragadtatással fogadják a közönség, amely a félvárosokkban a zenekarral együtt ekkli a pompás szövegeket. A **Fővárosi Operettszínházban** minden este a **Miami-t** adják.

Féhr darab a **Pántlika**. Fialat lányok kacsaják végig és könyözik meg az új **Földes-vígjáték** előadásait a **Bélastró Színház** telt nézőiben. Pénteken, vasárnap kerül színre a premier nagyszerű szereposztásában.

Karaszoni vers. Az orvos és a halál. **Monaszéria**. **Heltai Jenő** nagyszerű vígjáték-előadás. Az **Arcok és átlarcok**, szonlaton, vasárnap és hétfőre szerepel a **Vígyszínház** műsorán. A vígjáték-előadásról a lécsi lapok is a legnagyobb elismeréssel emlékeznek meg.

Péntek, szombat, vasárnap **Mária**, a **Renaisance Színház** által zsűfolt hazákat vonzó pompás vígjátéka.

Az **Urienberket** legközelebb pénteken játszózik a **Vígyszínházban**. **Galeworthy** szenzációs drámájának ez lesz a harminchatodik előadása.

Nem pénteken éjjel, hanem vasárnap délelött 7 órakor lesz a **Sakharoff-pár** táncelőadása a **Renaisance Színházban**. A pénték éjleire váltott jégyek a vasárnap délelötti matinéra érvényesek.

A **Védelen** nő házi főpróbája. A **Magyar Színház** csütörtökön tartotta első főpróbáját új magyar újdonosság vígjátékli. **A védelen** nő című 8 felvonásos vígjátékli. **A szerencse fia** és **A kis-naszony férje** szerzőjének új darabja valóságos elragadta a házi főpróbán közönségét. **A védelen** nő a legrivámabb pesti vígjáték, amely a modern házasság témájából a mulatságomul mulatságosabb helyzeteket merít. Csapa józsa pesti águra, őrlétes és mulatságos párbeszédök, végig feszűlten érdekes eseményény bizosítják előre is **A védelen** nő nagy sikerét. A pompás együttes: **Hossay Rózi**, a **Magyar Színház** kitűnő vendége, a nagyszerű **Csontos Gyula**, **Tassy Mária**, **Z. Molnár**, **Dénes**, **Rubinyi**, **Vándory**, magával ragadta a közönséget. Premier pénteken.

Allandón telt hazákat vonz **Mária**, a **Renaisance Színházban**. **Goál** Fránicska, **Sonlay**, **Gözon**, **Papp János**.

Lukács Gyula képei a **Központi Demokraták Körben**. A természet mely szerzete, mégé többnyire merengő hangulatú jellemzők **Lukács Gyula** képein. Gyermekarcoképei is kifejezők, széppek. A **Központi Demokraták Kör** látogatóiból általános elismerést vált ki **Lukács Gyula** féképíllatás.

SZÍNHÁZ

Fedák Sári

a Fővárosi Operette-Színházban

A Fővárosi Operette-Színház legközelebbi bemutatója **Strauss Oszkár** új operette, a „**Teresina**” lesz, melynek próbát már hétfőn el is kezdték. Egyelőre csak a körös próbál, miután a főszerepek kiosztására nézve még most történt döntés. A színház, értesülések szerint, a főszerepekre oly vendégművészeket akar megnyerni, akiknek operettben való szerepelése egyik legérdekesebb szenzációja lesz ennek az évadnak. Így a éjszerezet **Fedák Sarira** kívánja hízni a színház és **Szalocs Ernő** igazgató a szövegkönyv magyar fordításával már szerződés el is utazott Berlinbe, hogy az ott tartózkodó művésznővel a vendég szereplés részleteit megbeszélje.

A **Védelen** nő. (A **Magyar Színház** bemutatója.)
A **Védelen** nő tulajdonképpen egyáltalán nem védelen, nem is szorul rá a védelemre, hacsak abból az egy szempontból nem, hogy vigyáznia kell rá, mert különben hajlandó bolondságok elkövetésére. A bolondság pedig **Dregely Gábor** vígjátékának két hősnőjénél is, mint az élet és sánpad annyí máma tragédiájánál és vígjátékánál — ez tisztán a dolok alakulásától függ —, az úgynevezett „leki élet” utáni vágyakozás. A lelki élet — mint hasonló esetekben rendszerint — két esinos fátalembert képeiben jelentkezik és a vígjátékli bonnyalódnak során a két férj közöttön egymás felelősége vígjáték, miután a saját felelőségen vakon bízik a **Georges** **Dandin**-ek örök és gyogyíthatlan vakágával. A metáulós végredményben is vé válik, a két család az udvarlókall egyetemben vidám vacsorára ülhet össze, a vacsorát **Károlyparti** követi, a két férj kártyázik és a két vendégli is leül, az aszonnyok is meg vannak elégedve, mert már megjelent a láthatóan a lelki élet két új közvetítője, két vegyanasok esinos fiú alaklábán. Ezt a történetet igen mulatságosan, a színpadi rutin abszolút bizonságával állítja be a szerző, a „**Védelen** nő” kártyája nem fog elmaradni a többi nagy sikerű **Dregely Gábor** művétől. Az előadás igen paramentumos, naiv, raffiniált, sende, hol hogy kell. **Tassy Mária** a másik aszony szerepének alaklójája még először, az első nagy szerep utófoltsága, de sokkal igérő tehetőség, **Csontos Gyula** ügyfelelővölti férje minden gesztusában tökéletes színpadi alakítás. **Z. Molnár** a másik férj alakjának kölesönöz rengeteg humort, a két barát **Dénes György** és **Rubinyi Tibor**

közében jut életteljes megjelenéshez, kis szerepekben **Joe Leavely** **Gizi**, **Ványóry** és **Sereghy**. A gyorsan perdülő előadás **Vágó Béla** ötletes rendezéset átérték.

Földes Imre új darabja, **Ég** mult el a „**Pántlika**” bemutatója és **Földes Imre** máris elkészült új darabjával, melynek külső érdekességét kölesönöz, hogy **hárszerzője** **Bethly László**. A vígjáték címe: **„Ég férj elad”**.

De Stephán darabja a **Nemzeti Színházban**. A **Nemzeti Színház** egyik legközelebbi újdonása **De Stephán**-nak, az új olasz fővárúra egyik legtehetségesebb és legnépszerűbb tagjának a „**Messianai varga**” című drámája lesz, melyet **Olaszországban** **Pirandello** színtársulata játszott nagy sikerrel. A különös hangulatú darab hőse egy az igazságról fanatikusan rájósó varga, aki szöveg sincsen megelődve rájósóknak igazsághoztűltsáival és maga veszi át az igazságszolgáltatás szerepét. Amint valamit guszteletnek vély nyomára jutni, meghozza ítéletét és az újítélet nyúllyého csavja meggyilkolja. Öntéletek során azonban odáig megy, hogy a város fejdelmét is halálra ítéli. A fejdelmen megtűdja ezt a kálópus ítéletet, de megkönyömel a vargának. Büntetésűl azozaban behoznyítja neki, hogy halálos ítéletet mind csupán közönséges gyilkosságok voltak, mert akiket megölt, nem érdemelték meg a halált. És a varga ekkor utóljára ítélekezik. Öngyilkos lesz.

Magyar Színház — **Dregely Gábor** — **Védelen** nő. Pénteken este mutatja be a **Magyar Színház** **Dregely Gábor**-nak, a **Szerencse fia**, A **Kisnaszony férje** és a **Vörös ember** világhírű szerzőjének új vígjátékát, a **Védelen** nő-t. Az új **Dregely-darab** igazi

„Nestlé” tartós onduláció speciális Henna hajfestés
Párizsi hajpérlékondóságok rövid hajhoz
Kozmetika, Manikűr
Vágó, Rákóczi út 50
Telefonszám: 1021-141-78 szám

Schaumburg-Lippe
HERCEGI UDV. PINCE
Ullány
Régi évjáratú
pezsgők és palackborok

POLGÁRI SZERVEKEDÉS

DEMOKRATA NAPTÁR

December 5, szombat.

Központi Demokrata Kör, Tagváltó vacsora. (8.) — Belső Józsefvárosi Demokrata Társaság (XVIII.) Kubur (8.) — Józsefvárosi (XIX.) Demokrata Társaság, Mikulás est. (8.) — Ferencvárosi Demokrata Kör (Központ és Belső) Mikulás est. (8.)

December 6, vasárnap.

Belvárosi Demokrata Kör, Ifjúdémokrata Mikulás est. (8.)

December 7, hétfő.

III. ker. Demokrata Társaság, IV. kultúrest. (8.)

December 8, kedd.

Központi Demokrata Kör, Női szervezet megalakítása. — Lipótvárosi Demokrata Kör, Csafid est. (8.) — Ferencvárosi Demokrata Kör (Központi) Tagváltó vacsora. (8.)

December 9, szerda.

Belső Ferencvárosi Demokrata Kör, Társasvacsora. (8.) — Erzsébetvárosi Demokrata Kör, Társasvacsora.

December 10, csütörtök.

Józsefvárosi (XVIII.) Demokrata Polgári Kör, Hajdu Marcel dr. (8.) Zsombor Géza és Zimmermann Dező beszámolója. (8.)

Mi újság a pártkörökben?

— A Központi Demokrata Kör szombat esti programja december hónapra a következő: *December 5.* Tagváltó vacsora. Avató beszédet mond *Schönblyu Ernő* dr. — *December 7.* Gaspar Fülöp előadása aktuális közgazdasági kérdésekről. — *December 12.* Vitznezt a választások törvényjavaslatról. Előadó: *dr. Gyenes Ferenc*. — *December 31.* Szilveszter-est.

— A Központi Demokrata Körben szombaton este *Págyó József* tartott érdekes előadást a konjunktúra objektív és szubjektív ismertetésével közüti ellentétéről. Előadása elején rámutatott arra, hogy október végén kedvező volt a külkereskedelmi alakulása, a munkátlanság csökkent, az árak némiképp lemerozzódtak, a bankok betétállománya emelkedett és mégis rossz konjunktúráról beszéltek. Novemberre pedig a konjunktúra külső jellegzetességei is megváltoztak. Mire magyarázható ez a látszólagos ellentét és hirtelen változás? Előadó ezután azt bizonyította, hogy a forgalom és fogyasztás emelkedett, a kereskedelem és termelés kelő módon fejlődik, a kereskedelmi és termelési költségeknek mégis rosszul mehét a sorok. A nagy forgalom még nem jelent kelő hasznot és a konkurencia túlzott mértékben vezethet. Előadása további folyamán a mezőgazdaság helyzetéről foglalkozott az előadó. A mezőgazdaság főleg elsősorban aratási eredményt mutathat fel, de hiányzik a megfelelő haszonra való értékesítés lehetősége. A termelési költségek emelkedtek, anélkül azonban, hogy a beszerzési ár is emelkedett volna. A kereskedelemben oly nagy a verseny, hogy a kereskedők teljesen kielégítő üzletmenet mellett nem képesek annyit keresni, ami a túlszűkített adóterheket fedezze. Az ipar két hónapja szenved az egyre szaporodó inzulvenek hatása alatt, mert nem mer eladni, nem mer elvétel nyújtani. Ezután a konjunktúra jövő alakulásának kérdését tárgyalta az előadó. Mindenkeletti kiemelte a világpiacon meggyilvánuló nagy termelési hozsok kedvező hatását Magyarországra, ami mezőgazdaságunkat bizonyára hathatós módon fogja támogatni. A mezőgazdasági hitel lehetősége — ha súlyos feltételek mellett is — jelentékeny mértékben javult. Ez javítani fogja a mezőgazdaság vásárlási kedvét, ami viszont kedvező hatással lesz a kereskedelemre és iparra. Genőben ismét 30 millió aranykoronát engedélyeztek beruházásokra, amelyek következtében tavasszal meg fog kezdődni az ösze vétel építkezés. Előadása végén az adóterhek enyhítéseek szükségét hangsúlyozta. A nagy tetszettel fogadták előadástát *Fásonyi Vilmos* és *Bédy Ernő* mondták az előadónak köszönetet.

— A Lágyményes—Kelenföldi Polgári Kör igen látogatott tevénytelt tartott november 28-án, szombaton este saját helyiségeiben. A tevénytelt minden szombaton este megismétli a Kör, minden alkalommal este 10 órakor. Gondoskodik arról is a Kör vezetése, hogy felolvasásokkal is szórakoztassák a Kör közönsége.

— A Belvárosi Demokrata Párt Ifjúdémokratai vasárnap este 10 órai kezdettel táncos egybekötött Mikulás-Ereupélyt rendeztek, melyen vendégeket szívesen látnak.

— A Lipótvárosi Demokrata Kör keddi társasvacsorájának keretében dr. Spár Béla ny. pénzügyminiszteri titkár tartott előadást különböző adókérdésekről. Az előadást magyarsági vita követte, melyben dr. Gal Jenő, dr. Hejcsák József, Zala Zsigmond és dr. Brachtold Hugo vettek részt.

— Az Erzsébetvárosi Demokrata Kör szerdán este a törvényhatósági bizottságnak a demokratikus blokkhoz tartozó polgári tagjait látta vendégül. A megjelent bizottsági tagok a vacsora folyamán bizalmas eszmecsereit folytatták idősebb városi politikai kérdésekről.

— A Belső Erzsébetvárosi Demokrata Kör szombaton este Széchenyi István emlékének áldozott. Zsufolóság felbútt meg a kör hatalmas termést az ünnepi közönség, melynek sorában ott látnak politikai és társadalmi életünk sok kitünőségét. A Demokrata Párt vezetőségét *Fásonyi Vilmos*, aki leköszönt és fiaának társaságában jelent meg, képviselte, a Józsefvárosi képviselőben *Weller Ernő* dr. vett részt az ünnepélyen. *Kreiser Jenő* elnök megnyitó szavai után *Benetek János* nemzetgyűlési képviselő tartotta meg ünnepi beszédét. Az egész világ megrögzött — mondotta beszéde elején — a nagy nyugati esznek hatása alatt, csak Magyarország aludt. Aludt és nem vette észre, hogy az alvás a halál testvére. De jöttek azok a nagy férfiak, akik a hazát többre becsülték az életüknek és ezek erőszakkal kiáltottak a nemzetnek. Jött Széchenyi István, azoknak az eszmeikkel, akik a mi zsidóink vannak irva, o volt a demokrácia első harcosa Magyarországon. Jött a nagy utunka és a haladásnak oly hatalmas mértéke, mintől maga Széchenyi is megijedt, megtörtént és ebben rejlik az ő életének tragédiája, melytől végül Döblingbe és a halálba került. Túlgyorsnak találta a tempót és állította föl szomb Kossuthi Lajosnál. Nem igaz, hogy Kossuth és Széchenyi ellenségek voltak állottak volna szemben egymással, hiszen Kossuth nevéte el Széchenyi a legnagyobb magyarok. Széchenyi eszméi idejének nagy magyarjaihoz kell monokülnünk, amikor a ma viszontagságai a kétségbeesés felé hajszolnak bennünket, nem szabad a reményt elvesztelni, mely erőt ad a küzdelemhez, mert csak a küzdelem válthatja valóra a legnagyobb magyarok mondatát: Magyarország nem volt, hanem lesz. Perecek ünnepelték az ünnepi közönsége *Benetek János* gyönyörű beszéde után, majd *Szentiványi Kálmán* színművésze szavalt a el alkalomra írt ódáját. A Himnusz emléklésével ért véget az emlékeztető hangulatú ünnepély.

— A Belső Erzsébetvárosi Demokrata Körben hatalmas lendülettel folynak a karácsonyi gyermekfelruházás előkészítő munkálatai. 70 kabát, 1000 pár harisnya, 70 pár cipő, 100 ruha, kendők, szövetek, fehérneműek egész hatalmas váruja, hogy kiosztásra kerülve, enyhítse a tél nyomorúságát. Dícséretére legyen mondvá a kör tagjainak, az anyagi áldozatkészség, amellyel ezt a gyönyörű akcióit végrehajtották. A kör iprosai valamennyien saját kezük munkáját hoesztották az akció rendelkezésére és a kiosztásra kerülő ruházati cikkeket maguk készítették el.

— A Belső Józsefvárosi (XVIII.) Nemzeti Demokrata Társaságok kedden választmányi ülést tartott, melyen főleg ügyeket tárgyalt. Az ülést vacsora követte, melyen a borzadai tisztizület *Vitéz Aladár* ügy. elnök tiltotta be. Szombaton este kakaó rendez a kör gyermekfelruházó akciója javára. A kabaré műsorán a *Terekőruti Színpad* társulata, *Erdélyi Géza* dr. a Fővárosi Operette Színház tagja, *Hejgyi Anna* énekesnő és *Nadosky Magda* szerepelnek. Itt említjük meg, hogy a gyermekfelruházási akció ebben az évben is gyönyörű eredményt mutat fel, hála a helybiztosítgat fáradságtalan tevénytésének és a szeretet ünnepén újra száz és száz gyermek fog tall felszereléshez jutni.

— A Józsefvárosi (XVIII.) Demokrata Körben szombaton este tartják meg a Józsefvárosi demokrácia bizottság tagjai: *Hajdu Marcel* dr., *Zsombor Géza* és *Zimmermann Dező* beszámolóját a törvényhatósági bizottság eddigi működéséről.

— A Józsefvárosi (XIX.) Nemzeti Demokrata Társaság szombaton műsoros Mikulás-estét rendez, melyet reggeliz tartó tánc követ.

— A Belső Ferencvárosi Nemzeti Demokrata Kör pénteki választmányi ülésén *Pakols József* nemzetgyűlési képviselő ismertetette a parlament napirendjén levő kérdéseit. Az ülés elhatározta, hogy a kör esaklakozik *Fásonyi Vilmos*nak a numerus clausus megszüntetését kerő országos akciójához és megbízza *Lendvai Andor* dr. főtájkárt, hogy ennek megszervezése céljából hívja ösze a kör hűblytagjait. Szombaton a körben Mikulás-tenésztelt lesz melyen vendégeket szívesen látnak.

— A Ferencvárosi Demokrata Kör (Központi) szombaton táncos egybekötött Mikulás-estét rendez, melyre a tagokat és vendégeket ezúton is meghívja.

— A Ferencvárosi Demokrata Kör (Belső) szerdán este tagváltó vacsorát rendezett, melyen nagy számban jelentek meg a kör tagjai. A megjelent vendégeket *Zsuzs Dösz* farsínok üdvözölté, majd dr. *Lendvai Andor* főtájkár tartotta meg tagváltó beszédét. Ezenkívül arra, hogy a mári erkölcsi állhatóság mellett egyoldalú a liberálisizmus hivatalos akció, hogy az országot súlyos gazdasági helyzetéből kivessze. Ezután a demokrácia eszméje mellett

való töretlenül kitartására buzdította az új tagokat, akiknek nevében dr. *Heimann Béla* mondott köszönetet az üdvözölésért. Utána *Pakols József* nemzetgyűlési képviselő foglalkozott a fájvédők magogelőadóival és példákkal ilusztrálta, mint mozog a magyar politika oly jelenségek át, mint a Cuzza-ügy, az Allrecht-affér és Mussolini kiűntetése, egyre határozottabban a fájvédők elvek érvényesítésének irányában.

— A Kőbányai Nemzeti Demokrata Párt november 24-én, kedden este *Grünfeld Manó* előadta azt, a tagok élénk érdeklődés mellett népes tárgyetkezelést tartott. *Grünfeld Manó* előlki meggyötőjában temperamentumos, lelkes beszédben hívta fel a tagokat a párt alaposabb megszervezésére és a demokrácia eszmék propagálására. Az értekezlet az elnök lelkelti beszédek hatása alatt, egyhangúlag elhatározta az intratívív taggyűléseket, a hevi választmányi és tagterkezetek megtartását, valamint a heti összejövetelek ápolását és a női szervezet előkészítését. A tagterkezetet örömmel vette tudomásul elnök ama jelentés, hogy a közlött munkálatok a helybeli iparosokak partícipiálva munká bízottaitik és hogy a közlívívben megjeendő parhatósági választások előkészítése a párt előkelnek figyelembe vételével fog megtörténni. Ugyancsak élénk érdessel vette tudomásul az értekezlet az elnök azon bejelentését, hogy gondoskodni fog az aktuális adókérdéseknek szakkéntitőlük által való ismertetéséről és a helyi pártterkezeteknek megfelelő adókövetés és felszólaló bizottsági tagok kiküldetéséről. Szóva tette meg az elnök a villamosközlekedés javítása érdekében tett lépéseit, mely tárgyhoz dr. *Erdész Dösz* ügyvezetője, dr. *Mán Géza* elnök és *Schwarcz Márton* ker. választmányi tag szólt hozzá és melynek eredményeképp az értekezlet határozattal kiküldötte, hogy a közlekedés megjavítása végett beadványt fordul a közlekedési bizottsághoz. Előlk indítványára elhatározta meg az értekezlet, hogy december 8-án a Kőbányai Kaszinóban társasvacsorát rendez, melyre a központi és vendégeket fognak meghívni. A nagyvívű vendégek megjelenése már éle is biztosítva lévén, a már közludatba ment fényes demokrácia-vacsorákban, illetve az ott elhangzó nagyiszri beszédekben Kőbánya publikuma is gyönyörködni fog. Végül dr. *Erdész Dösz* ügyvezetője indítványára, a főtájkári teendőik ellátására *László Gyula* igazgató bizottot meg egyhangúlag. A népies értekezlet, lelkes hangulatban, *Grünfeld Manó* elnök életével ért véget.

Felolós szerkesztő: Dr. Hajdu Marcel
Felolós kiadó: Zsombor Géza

Réz, vasbutor sudrony, egybetű gyermekkorosik elismert jóminőségű fogva legelőzőbb **Hikker** gyárban, VII. Dohány uca 6. szám. Telefon József 124-13

Engedményes árban hangszerek és gramofonok a Nemzeti Demokrata Pártkör tagjainak. Lemez újdonságok legnagyobb raklára. **HANGSER-OTTHON**
FEKETEMIHÁLY
Budapest VIII. kerület, József körút 3. szám

Vasbutor, rézbutor sudronyegybetetek **Klein Gyula és Törse** vasbutorgyárban, Budapest, VII. kerület, Dob uca 58. szám

Legszébb Legjobb Legelőzőbb

PAP LAN **PAP** LAN **PAP** LAN

Kárplitosáru, vas-és rézbutorgyára

Szűnyeg, pokróc, függöny, ág-és aszalterítók, gyermekkorosik, hangszerek, lemezok, órák, órák-és kerítobutorok, erayok és sokak minden kivitelben kaphatók

Gichner János
Budapest VII. Erzsébet körút 20

Nagy Katalógust 4000 korona ellenében postán koldók

Krämer Adolf
festő-és mázolómester
Budapest I. Újgyömöri u. 4. Tel. j. 53-27